

Lisa 1 Ainevaldkond “Keel ja kirjandus”

1.1. Ainevaldkonna pädevused

Narva Vanalinna Põhikooli keele ja kirjanduse ainevaldkonna õppeainete õpetamise eesmärk on kujundada eakohane sihtkeele- ja kirjanduspädevus. Suutlikkus tajuda keelt ja mõista eale sobivaid tekste ja nende osatähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos.

Narva Vanalinna Põhikooli keele- ja kirjandusvaldkonna pädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, mis kujundavad keele- ja kultuuriteadlikku õpilast, kes väljendab ennast nii suuliselt kui ka kirjalikult vastavalt suhtlusolukorrale ja keelekasutuseesmärkidele.

Narva Vanalinna Põhikooli õpilane omandab põhikooli lõpuks järgmised ainevaldkonna pädevused:

- 1) väärtustab eesti keelt rahvuskultuuri kandjana ja kasutab seda avaliku suhtluse vahendina;
- 2) omandab põhiteadmised eesti keeles ning õigekirjaoskuse eakohasel tasemel;
- 3) on keeleteadlik, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 4) kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning suudab nende sisu edastada;
- 5) suudab kasutada vastavalt vajadustele eri suhtluskanaleid;
- 6) suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- 7) suudab leida, kriitiliselt hinnata ning kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 8) oskab iseseisvalt õppida hankides ja kasutades teavet eri allikatest;
- 9) mõistab, et lugemine teeb vaimselt rikkamaks ja toetab keeleõpet, tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 10) loeb eakohast väärtkirjandust, kujundades kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastades mõtte- ja tundemaailma, arenenud isiksusena;
- 11) mõistab ja analüüsib teoste sisu.

1.2. Ainevaldkonna õppeained ja maht

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel ja kirjandus. Esimeses klassis toimub kõikides ainetes õpetamine sihtkeeles, mis soodustab ainete lõimumist ja keeleõpet. Eesti keelt õpitakse 1.-9. klassini, eesti kirjandust õpitakse 5.-9. klassini.

Eesti keele ja kirjanduse nädalatundide jaotumine kooliastmeti.

I kooliaste

kokku 19	1. klass	2. klass	3. klass
eesti keel	5	8	6
valikaine	1	2	2

- 1. klassi valikaine on eesti keel - 1 nädalatund (kehtib 2024. - 25. õa)
- 2. klassi valikaine on eesti keel - 2 nädalatundi (kehtib 2025. - 26. õa)
- 3. klassi valikaine on eesti keel - 2 nädalatundi (kehtib 2026. - 27. õa)

II kooliaste

kokku 15	4. klass	5. klass	6. klass
eesti keel	5	3	3
kirjandus		2	2
valikaine	2	2	

- 4. klassi valikaine “Kõnearendus” - 2 nädalatundi (kehtib 2024. - 25. õa)
- 5. klassi valikaine “Pärimuskultuur” - 2 nädalatund (kehtib 2026. - 27. õa)

III kooliaste

kokku 12	7. klass	8. klass	9. klass
eesti keel	2	2	2
kirjandus	2	2	2
valikaine		1	

- 8. klassi valikaine “Eesti keele grammatika” - 1 nädalatund (kehtib 2028. - 29. õa)

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus

Keel soodustab rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kujunemist. Keele valdamine kõnes ja kirjas kujundab inimese mõtlemisvõimet, vaimset arengut ning sotsialiseerumist.

Eesti keele valdamine on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõigis õppeainetes. Põhikooli õpilasel arenevad kõik keelelised osaoskused (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus) eri liikide tekstide lugemise ja tagasisidestamise toel. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja.

Valikaineid käsitletakse kui võimalust toetada õpilaste individuaalset arengut, võimaldades neil süvendada oma teadmisi ja oskusi keele ja kirjanduse valdkondades. Need tunnid on hea võimalus aidata õpilastel saavutada enesekindlust ja tõsta keele õppimise motivatsiooni. Valikained võivad olla ka hea võimalus koostööks, pakkudes õpilastele võimalust jagada oma teadmisi ja kogemusi ning õppida üksteiselt. Lisaks võimaldavad keele ja kirjanduse valdkonnad avardada õpilaste arusaama erinevatest kultuuridest ja maailmavaadetest ning arendada nende loovat mõtlemist ja väljendusoskust.

I kooliastmes valikaine tunnid on lisaks eesti keele tundidele. 2. klassist valikaine on lapsevanema avalduse alusel.

4. ja 5. klassis on valikaine eraldi tundidena (vt dokumendi lisa). 4. klassi valikaine temaatika on seotud kõne arendamisega. 5. klassi valikaine käsitleb pärimuskultuuri.

III kooliastmes on vähem eesti keele tunde (4 tundi nädalas). Arvestades sellega, et õpilane on eesti keeles I ja II kooliastmes omandanud teatava taseme, mis toetab õppimist III kooliastme ainetes. Valikaine III kooliastmes on ainult 8. klassis, kus keskendutakse põhjalikumalt eesti keele grammatika eripärale.

Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mille eesmärgiks eri tekstide ja žanrite tundmaõppimine.

Kirjandusõpetus toetab õpilaste kirjandushuvi ja lugeja võimete kujunemist ning kõlbelis-emotsionaalset arengut kirjandusteoste lugemise ja mõtestamise toel. Kirjandustundides käsitletakse ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Kirjanduse lugemine ja käsitlemine avardab õpilase kultuuri- ja elukogemusi, rikastab sõnavara.

1.4. Valdkonnasisene lõiming

Keele ja kirjanduse lõimingu põhialus on tekstikeskne õpetus, mis hõlmab eri liiki tekste ja toiminguid. Õpilane täiendab ja arendab tekstide mõistmist ja loomisoskust läbi erinevate žanrite ja kontekstide. Keeleõppe tekstid valikus on esindatud erinevad tekstiliigid (suulised ja kirjalikud tekstid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi).

Tekstiõpetuse kaudu lõimitakse vormiõpetust, õigekeelsust ja sõnavara. Kirjandusõppes äratatakse õpilases huvi kirjanduse vastu, arendatakse nende lugemisoskust, mõtte- ja tunnetusmaailma ning kujundatakse eetilisi ja esteetilisi hoiakuid.

Lisaks uuritakse kirjandustekstide poetikat ja kujundikeele olemust ning toetatakse väljendusoskuse arengut nii suuliselt kui ka kirjalikult. Kirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk on avardada õpilase kultuurilist arusaama, rikastada keeletunnetust ning toetada isiksuslikku kasvu. Keele- ja kirjandusõpetuses kasutatakse ka audiovisuaalseid väljendusviise, nagu pildid, filmid, videod jms, et rikastada õppeprotsessi.

Eesti keele tundides õpivad õpilased lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti. Igal klassil on välja töötatud klassivälise kirjanduse loetelu, mis toetub õppekavale ja selle põhjal täidavad õpilased lugemispäevikuid ja kirjanduse mõistmisteste.

Õpilased õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh arvamust, referaati, juhendit), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama loovtöid (nt 7. klass loovtöö kaitsmine), kasutama allikaid ja viitama neile.

Ainevaldkonna õppeainete lõimimise põhialus on avar käsitus tekstidest, mis hõlmab suulisi ning kirjalikke eri liikide tekste (nt tarbe- ja ilukirjandustekstid; pildiliste, graafiliste ning teiste tekstiliikide kombinatsioonid). Ainevaldkonna õppeained tervikuna toetavad õpilaste keelepädevuse ja kommunikatiivsete oskuste kujunemist ning esteetilist, kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelilise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendama, kuuldot ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama.

Aineõpetajatega, õpilase õppeaja vahel toimub süsteemne ja järjepidev koostöö kogu õppeaasta vältel, kuid oluline roll on ka kodusel toetusel ja lapsevanema vastutusel.

1.5. Lõiming teiste ainevaldkondadega

Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Kõikide valdkondade õppeained arendavad omakorda keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilases kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Erinevad õppeained toetavad koolis teiste õppeainete valdkonnapädevuste saavutamist.

Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja

teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, mis süvendab huvi õpitava keele, maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Eesti keele õpikud on koostatud nii, et seal olevad lugemistekstid tutvustavad nii eestlasest kirjanikke ja nende teoseid ning selle maa kultuuri kui ka erinevate maade kirjanikke ja nende teoseid. Klassivälise kirjanduse lugemisnimekirjad sisaldavad nii Eesti kirjanike teoseid kui ka väliskirjandust, seetõttu saab õpilane tutvuda väliskirjanduse teostega ja oma maailmapilti avardada.

Matemaatika õppetekkide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamist, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või - ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töödes.

Loodusainete õppe- ja teabetekkide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimedid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale. Näiteks, eesti keele tundides käsitletav teema "Soome-ugri keeled" on lõimitud geograafia ainega, kus uuritakse nende rahvaste eluolu ja asukohta. Narva Vanalinna Põhikool on "Rohelise kooli" programmi liige.

Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustundide teemad on lõimitud sotsiaalainete õpetatavate teemadega ja käsitlevad olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted.

Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirjanorme, aga ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse tundides kinnistatakse neid teadmisi.

Narva Vanalinna Põhikool on TORE ühingu liige. Kohtumiste ja ürituste suhtluskeel on eesti keel.

Kunstiainete õpet toetab kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteoste analüüs seostatuna illustatsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist.

Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist koostöös kunstiopetajaga.

Kirjandusteoste käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine, mis eeldab aineõpetajate koostööd.

Tehnoloogia õpet toetab teabetekkide lugemine, mille kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamise kaasnevaid võimalusi ja ohte. Õpilane märkab tehnoloogiainetes õpitud sõnavara lugedes kirjandustekste.

Liikumisõpetust toetavad meedia- ja kirjandustekstide valik, mille kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi. I kooliastmes kinnitatakse kehalise kasvatus tundides eesti keeletundides õpitud sõnavara läbi mängulise tegevuse. 1.-7. klassideni viiakse läbi rütmika tunnid, kus läbi ringmängude arendatakse liikumise kõrval ka sõnavara.

Narva Vanalinna Põhikool on Liikuma Kutsuv Kool, seepärast koolis on tavaks saanud liikumispauside korraldamine tundides ja õuesõpe.

Muud lõimitud tegevused

Narva Vanalinna Põhikoolis tähistatakse riiklikke pühi rahvakalendri tähtpäevi eesti keeles. Koolis toimuvad keelelisi oskusi arendavad üritused (viktoriinid, konkursid, näidendid, näitused, luulevõistlused jms). Enamikel üritustel on siduvaks õppeaineks muusika, sest ilma selleta ei möödu ükski aktus ega ka ühispidu.

1.6. Läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

Narva Vanalinna Põhikoolis läbivate teemade käsitlemisel peetakse silmas õppeainetes eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine eripärast.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine

Narva Vanalinna Põhikoolis õpetatakse selgelt ja asjakohaselt oma arvamust väljendada nii suuliselt kui ka kirjalikult. Õppetegevused (rollimängud, tekstide käsitlemine, arutelud, loovtööd, ettevõtete külastused, ametlikud dokumendid) aitavad õpilasel omandada sõnavara eneseanalüüsiks, arvestades nende huve, võimeid, sealhulgas ainealaseid teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse tegema eneseanalüüsi, mille põhjal osatakse planeerida oma tulevast haridusteed ja tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Tervis ja ohutus

Õppetunnid tervise ja ohutuse teemadel põhinevad tekstidel ning probleemülesannetel, mis toetavad õpilaste arengut. Õpilane väärtustab sotsiaalset aktiivsust, keskkonnateadlikust, vastutustundlikust ning tervist ja turvalisust.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Kodanikualgatuse ja ettevõtlikkuse edendamiseks kasutatakse mitmesuguseid tekste, mis suunavad õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja nende lahendusi otsima. Projektitöös osalemine innustab aktiivset suhtumist ja ettevõtlikkust.

Kultuuriline identiteet

Keele ja kirjanduse tundides õpivad õpilased tundma oma identiteeti ja päritolu ning erinevaid eesti keele kasutusviise, sealhulgas erinevaid murdeid nagu Mulgi, Võru, Setu ja Kihnu murdeid. Keskendudes emakeele ja kirjanduse väärtustamisele, õpivad õpilased austama oma rahvust ja teiste rahvaste kultuuri, mis kujundab mõistmist kultuuride erinevustest ning ühisjoontest.

Teabekeskond

Teabekeskonna osas rõhutatakse erinevate allikate kasutamist õppeainete uurimisel, rõhutades info kriitilist hindamist ja kasutamist nii keeleõppes kui ka laiemas õppetöös, sealhulgas tekstide koostamisel ja analüüsimisel.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Õpiülesannete lahendamisel kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi. Õpilasi julgustatakse otsima alternatiivseid lahendusi ja ellu viima oma ideid.

Väärtused ja kõlblus

Õpilased loevad ja uurivad ilukirjandust ning kultuuriteemalisi tekste, arutlevad nii suuliselt kui ka kirjalikult nende üle. Need tegevused kujundavad õpilastes isiksust, kes mõistab ja hindab olulisi inimväärtusi ning oskab astuda välja ebasoovitavate käitumiste ja suhtumiste vastu. Tekstide analüüs aitab õpilastel mõista õiget ja vale ning hea ja halva erinevust.

1.7. Praktilised tööd

- 1) ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, lavastused jne
- 2) eesti keele ja kirjanduse nädala raames korraldatud üritustes osalemine;
- 3) loomingulised tööd, kontserdiosa ettevalmistamine ja esitamine, kirjandus- või kunstiteose ning filmi ning õppevideo põhjal lühi ümberjutustuse kirjutamine, joonistamine;
- 4) õppematerjalide valmistamine -, õppemäng, õppeülesannete komplektid jne
- 5) teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine;
- 6) õuesõppe, näituste, ekskursioonide korraldamine;
- 7) kultuuritegelastega kohtumine;
- 8) hommikuring, ilma- ja loodusvaatlus;
- 9) dramatiseering (kahekõned, käpiknukud, pildiseeriad);
- 10) talvised tegevused (suusatamine, kelgutamine, uisutamine);
- 11) tutvus kooliruumide ja kooliümbrusega;
- 12) töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
- 13) eri liiki tekstide kirjutamine;
- 14) esitluse, plakatite, ettekannete, referaatide, uurimistöõde koostamine ja kaitsmine;
- 15) rühma ja paaristööd;
- 16) kõne ja väitluse, dialoogi koostamine ning esitamine;
- 17) rollimängud, näitlemine, etlemine;
- 18) filmide vaatamine;
- 19) töö meediatekstidega;
- 20) kuulamisülesannete täitmine;
- 21) viktoriinides osalemine;
- 22) enda luuletuste kirjutamine;
- 23) ülesannete ja harjutuste, ristsõnade koostamine ja lahendamine;
- 24) küsimustele vastamine ja arutelude ning liikumispauside läbiviimine;
- 25) ülesannete koostamine ja lahendamine e-keskkonnas;
- 26) laulude laulmine.

1.8. Füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna füüsilist keskkonda järgmistel viisidel:

- 1) Ühes klassiruumis, kus õpilased saavad mööblit paindlikult ümber paigutada, soodustamaks liikumisega seotud tegevusi nagu dramatiseeringud, õppemängud ja rühmatöö.
- 2) Kool võimaldab klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikone, samuti info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ning vastavalt õppekavale ettevalmistatud õppematerjale ja -vahendeid.
- 3) Kool tagab õpilastele ja õpetajatele turvalise õppekeskkonna nii sise- kui ka välitingimustes.
- 4) Õppimise keskkond kohandub vastavalt õpetatavatele teemadele ning keeleõpetaja kasutab erinevaid meetodeid.
- 5) Keele õpetamise ruumides on vastavalt läbivale teemale "rääkivad" seinad, mis sisaldavad piltsõnastikke, reegleid, tähestikke ja muud visuaalset tuge õppimisele.
- 6) Sõltuvalt õpetaja valikust töötavad õpilased õpikeskustes, kasutades individuaalseks või koostööl põhinevaks tekstiloominguks digikeskkondi.

1.9. Hindamine

Keele- ja kirjanduse õppeainete hindamisel arvestatakse õpilaste edusamme vastavalt kooli õppekava üldosa lisale nr 17, mis käsitleb hindamiskorraldust, õppesisu ning -tegevusi, ning tagab vastavuse nii ainealaste teadmiste, oskuste kui ka hoiakutega.

Hoiakute hindamisel, sealhulgas mõistmise, kujundamise, tähtsustamise ja väärtustamise osas, antakse õpilastele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid nii õppeprotsessi kestel kui ka õppeteema lõpus. Hindamiseks kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat lähenemist, mida väljendatakse nii sõnaliselt, kirjalikult kui ka numbriliselt.

Hindamise käigus arvestatakse õpilaste eelteadmiste ja oskuste taset, ainealaseid teadmisi ning õpiraskusi, et paremini kavandada järgnevaid õpikogemusi ja õpetamisstrateegiaid. Narva Vanalinna Põhikoolis toimub keele hindamine kujundavalt nii I kooliastmes kui ka II ja III kooliastmes, kus õpilastele antakse suulist ja kirjalikku tagasisidet nende õpitulemuste taseme ja tugevuste ning arenguvõimaluste kohta.

Õpilastele tagatakse õigus saada teavet hindamise korralduse ja väljapandud hinnete kohta õpetajalt ning teadmine, et kõik hinded või hinnangud mõjutavad kokkuvõtva hinde väljapanemist.

Algkooli õpetajad annavad vähemalt kolm korda aastas kirjalikul kujul kokkuvõtvalt sõnalist tagasisidet eKooli kaudu. Põhikooli õpetajad annavad 4.-9. klassi õpilastele ja nende vanematele vähemalt 6 korda õppeaasta jooksul eKooli kaudu kokkuvõtvalt hindelist tagasisidet.

Õpilaste õppeedukuse eelhindamine toimub kolm nädalat enne trimestri hinnete väljapanekut, samas kui kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutamist.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel ning neile selgitatakse õppeprotsessi alguses, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilasi suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Keele õppimisel I kooliastmes hinnatakse õpilaste suulist keelekasutust, lugemist ning kirjutamist, samas kui II ja III kooliastmes hinnatakse nende suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet ning keeleteadmisi. Hindamisel pannakse paika hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilaste keelelist arengut.

Kirjanduse õpitulemusi hinnatakse eraldi alates 5. klassist ning hinnatakse tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist, tekstide jutustamist ja esitamist, kirjandustekstide analüüsi, omaloomingulisi töid ning kirjandusteadmisi. Keele ja kirjanduse valdkonna ainete hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuetest ja korraldusest.

Narva Vanalinna Põhikoolis hinnatakse numbriliselt põhikooli õpilast alates 4. klassist viie palli süsteemis. Õpilase teadmisi ja oskusi võrdleb õpetaja õpilase õppe aluseks olevas ainekavas esitatud oletatavate õpitulemustega. Ainealaseid teadmisi võib hinnata õppe käigus (erinevad küsitlusvormid), kui ka õppeteema lõppedes (kokkuvõttev kontrolltöö). Kõik hinded on võrdväärsed ja on ühtseks aluseks trimestrihinde väljapanemisel.

Juhul, kui õpilane puudus kontrolltöö ajal koolist/tunnist, pannakse hinde kohale e- kooli märged !.

Kui laps on puudunud kontrolltööst/tunnikontrollist mõjuval põhjusel ja sai pärast selle kirjutamist, juhendis ettenähtud hindamiskorra järgi puuduliku, on tal seda õigus parandada 10 päeva jooksul.

Tunnikontrollide kuupäevad fikseeritakse vastavas graafikus. Tunnikontrollid ei ole esmaspäeval soovitatavad. Kontrolltööd ja tunnikontrolli saab parandada hindamisjuhendis vastu võetud tingimustel.

Kui õpetaja tuvastab kontrolltöö või tunnikontrolli ajal lubamata kõrvalise abi, on tal õigus välja panna hinne „nõrk“

Kui õpilasel on kodutöö tegemata või õppimata saab ta hindeks puudulikku hinde ehk “0”.

Narva Vanalinna Põhikoolis pannakse õpilasele keele ja kirjanduse ning valikaine kursusel hinnangu A (arvestatud), kui töö on arvestatud.

MA (mittearvestatud) hinnangu saab õpilane parandada õpetaja poolt teavitatud hinnete parandamise ajal lähtuvalt töö sisust.

Valikaine puhul saab õpilane A, kui töö on sooritatud miinimum 50%. Teistel juhtudel saab õpilane MA (mittearvestatud), mida saab parandada hiljemalt üks nädal enne trimestri lõppu.

Eesti keele õppimise tulemusi kokkuvõtva hindamise vormiks võib olla kompleksne töö.

I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu,
- 3) tekstiloomet,
- 4) tekstide õigekeelsust.

8. klassi õpilane võtab osa eesti keele ja kirjanduse üleminekuksamist, mille eesmärk on kontrollida nende põhikoolis omandatud teadmisi, oskusi ja vilumusi. Ülesanded on koostatud lähtuvalt 8. klassi õppekavast ning hindamisel tuginetakse 9. klassi riigieksami hindamisjuhendile.

Kirjanduse õppimise tulemusi hinnatakse eesti keele õppes eraldi alates 5. klassist.

II kooliastmes hinnatakse:

- 1) teoste lugemist ning tutvustamist,
- 2) jutustamist,
- 3) tekstide tõlgendamist ja analüüsi, kirjandusliku kujundi mõistmist,
- 4) teksti esitust ja omaloomingut.

III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) iseseisvat lugemist ja eri viisidel jutustamist,
- 2) teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustada esteetilist aspekti.

Kirjandite kirjutamisel III kooliastmes hinnatakse kirjandi sisu ja ülesehitust, mis hõlmab enda alla pealkirja ja sissejuhatust, teemaarendust (alusteksti kasutamist, argumentatsiooni), lõppsõna; lausestus ja sõnavalik (sõnavalik ja lausemoodustus-ühildumine, sõnajärg, reksioon) ja õigekirja (kirjavahemärgistus- koma, jutumärgid, sidekriipsud, koolon, lause lõpumärgid). Samuti

hinnatakse õigekirja ning vormimoodustust (algustäht, kokku- ja lahkukirjutamine, hääliku ortograafia, käänamine-pööramine); liigendust ja vormistust. Kui õpilasel esinevad kirjandis kordusvead, siis loetakse neid üheks veaks.

Kujundav hindamine

Kujundav hindamine on õppimisprotsessi jooksul toimuv hindamine, mille eesmärk on anda õpilasele pidevat tagasisidet tema teadmiste, oskuste, hoiakute ja käitumise kohta.

Selle käigus analüüsitakse õpilase seniseid tulemusi, tuuakse esile tugevad küljed ja vajakajäämised ning pakutakse välja võimalused edasiseks arenguks.

Kujundav hindamine innustab õpilast ning aitab tal seada eesmärke ja leida teed nende saavutamiseks. See protsess hõlmab nii suulist kui ka kirjalikku tagasisidet, õpilase kaasamist hindamisse ning uute teadmiste omandamisse.

Hindamiskriteeriumite määramine ja tööde analüüsimine on samuti oluline osa kujundavast hindamisest, ning tagasiside võib olla nii individuaalne kui ka grupipõhine.

Kokkuvõttev hindamine

Õpilase trimestri hinne kujuneb saadud hinnetest, aastahinne kujuneb kolme trimestri hinnetest.

Õpilase tööle antakse suulise hinnangu ning hinnatakse numbrilise ekvivalendis. Teadmisi ja oskusi hinnatakse viie palli süsteemis:

Hindega „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;

Hindega „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;

Hindega „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus;

Hindega „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus;

Hindega „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub.

Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindega „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindega „4” 75–89%, hindega „3” 50–74%, hindega „2” 20–49% ning hindega „1” 0–19%.

Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, võib kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindega „nõrk”.

Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegaga „puudulik” ehk “0”, siis õpilane parandab seda hinnet

Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegaga „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord sätestatakse kooli õppekavas.

Hinnete parandamine

- 1) Õpilasel on õigus parandada kontrolltöö ja tunnikontrolli hinnet.
- 2) Parandatud hinne märgitakse eKooli märgiga *.
- 3) Jooksvaid hindeid ei parandata.
- 4) Hinnete parandamist ei toimu trimestri viimasel nädalal (va õpilastel, kellel on õigus 10 päeva hinde parandamiseks).
- 5) Trimestrihinde keskmise väärtuse tõstmiseks on õpilasel võimalus õpetajalt saada täiendavaid ülesandeid kuni kolm erinevat tööd/ülesannet ja saada kolm täiendavat hinnet.
- 6) Juhul, kui õpilane saab negatiivse kontrolltöö või tunnikontrolli hinne, on tal õigus tööd järgi teha ainult üks kord igale positiivsele hindele, so 3,4,5.
- 7) Kui laps on puudunud kontrolltööst või tunnikontrollist mõjuval põhjusel ja sai pärast juhendis ettenähtud korras kirjutamist, puuduliku hinne, on tal seda õigus parandada 10 päeva jooksul.
- 8) Juhul, kui 10 õppepäeva jooksul on õpilasel jäänud puudulik kontrolltöö või tunnikontrolli hinne parandamata, jätab õpetaja hinne lõplikult parandamata.
- 9) Parandamisel ilma loata kõrvalist abi kasutanud õpilane eemaldatakse klassist, võimaluseta tulla hinnet veel kord parandama.
- 10) Hinde “0” on võimalik parandada positiivsele hindele järgmiseks keele või kirjanduse tunniks, sõltuvalt sellest, mis tunnis on õpilane seda saanud.
- 11) Valikaineid hinnatakse hindegaga A- arvestatud, MA –mittearvestatud.
- 12) Hinnangu A saab valikainetes õpilasele välja panna, kui õpilane on osalenud 90% tundidest. Kui õpilane on valikaines aktiivselt ja tõhusalt pakutavaid ülesandeid kaasa teinud.

Hindamise kriteeriumid ja viiepallisüsteemist erinev hindamise korraldus täpsustatakse kooli õppekavas.

1.10. EESTI KEEL

1.10.1. Õppeaine kirjeldus

NVPK õpivad peamiselt muukeelsed õpilased. On ka neid õpilasi, kelle emakeel on eesti keel. Koolis õpivad samuti kakskeelsed lapsed. Eesti keel on oluline nii õppeainena kui ka üldise hariduse alusena, aidates kujundada õpilaste identiteeti, mõtlemis- ja tundevõimet ning valmistades neid ette jätkusuutlikuks ja iseseisvaks õppimiseks ning tulevikuks. NVPK õpilastele selgitatakse keele olulisust suhtlemisvahendina ja kultuuri kandjana, et nad saaksid ennast korrektselt, argumenteeritult ja ladusalt väljendada.

Eesti keele õpetamine toimub lähtuvalt õppesisust, kus keel ei ole omaette eesmärk, vaid vahend teadmiste omandamisel. Teadmiste omandamine on muudetud eluliseks ja mõttekaks tegevuseks, sidudes selle õpilase huvide ja kogemustega väljaspool kooli. Õppetöös rakendavad õpetajad rohkelt aktiivõppe, keelekümbeluse meetodika ning LAK-õppe elemente. Eesti keele õpetamisel õpetajad kasutavad ainult ühte keelt ning motiveerivad õpilasi õpitavat keelt aktiivselt kasutama.

Eesti keeles aineid õpetavad õpetajad on eesti keele kui emakeele kõnelejad või valdavad eesti keelt emakeele tasemel, sest õpetaja loob oma keelekasutusega õpilastele esimese keelelise eeskuju ja keelekeskkonna eesti keele omandamiseks.

Lähtuvalt piirkonna keelelistest iseärasustest, kus eesti keelt kuuleb harva, seepärast vajab õpilane edukaks keele omandamiseks keelekeskkonna tuge. Kool loob klassivälise õpitegevuse ja emakeelekõnelejate elava kõne kuulamise näol õpilastele võimalused viibida rikkalikus ja mitmekesisuses keelte keskkonnas (külaliste kutsumine kooli ja tundidesse, meediavõimaluste kasutamine, kohustusliku kirjanduse lugemine eesti/vene keeles, klassikeskkond nn rääkivad seinad, sõnaraamatute rohkus ja õpetajate poolt koostatud ja paljundatud näitmaterjal).

1.–4. klassis on eesti keel integreeritud õppeaine, mis taotleb nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. I kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme, 4. klassis vähemalt neli tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, kuid jäävad tugevasti lõimituks, arendades eri liiki tekstide kaudu üht- ja sedasama – sihipärase lugemise ja kirjutamise oskust.

Algkoolis loetakse ja analüüsitakse eesti ja maailma lastekirjandust, arendades lugemisoskust ning loovat ja eesmärgipäraselt kirjutamisoskust. Õpilastele õpetatakse erinevaid keelevorme ja teksti tüüpe ning neid julgustatakse osalema nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, tekstide loomises ja nende mõistmises.

Põhikoolis keskendutakse põhjalikumalt õpilaste suhtlusoskuste arendamisele ja keele kasutamisele igapäevaelus, õppes ja töös. Arendatakse suulise ja kirjaliku suhtlust, teksti vastuvõttu, tekstiloomet ja keeleteadlikkuse oskuste kujundamist, lõimides neid teiste õppeainete ning praktiliste tegevustega. Õppetöös rõhutatakse keeleõppe mitmekülgset ja funktsionaalsust, hõlmates erinevaid õppevorme ja digitaalset sisu kasutamist.

I kooliastmes on kolm ainevaldkonda: suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist. Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ja suutlikkust end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada.

Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumusi, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

II ja III kooliastmes on neli õppevaldkonda: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomine ning õigekeelsus ja keelehoole.

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning interneti keskkonnas kahe- või mitmepoolselt toimida, tekste kokku võtta ja vahendada ning saavutada häid tulemusi rühma- ja paaritöös.

Teksti vastuvõtu õpetuse kaudu kujuneb teadlik suhe pikemate suuliste ja kirjalike tekstidega: kujundatakse oskust tekste valida ning leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustades kuulamise ja lugemise strateegiaid, võimet teksti järjest sügavamini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstiloomine õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljenduse oskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehoold õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest; eesti nüüdiskirjakeele teadlikku kasutamist, aga ka arusaamist keele arengust ja muutumisest.

Õigekeelsuse ja keelehoold valdkond annab aluse edenemisele teistes, eespool nimetatud õppevaldkondades, annab teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkusest ning kirjavara mitmekülgsest.

Õppevaldkondade lõimimise tulemusel areneb eakohaselt õpilase mõtlemisvõime, suhtlusoskus, enesetunnetus ja identiteet. Ta on võimeline eetiliselt, olusid ja partnerit arvestades suhtlema; kuulamis- ja lugemismaterjali oma eesmärkidel kriitikameelega valima ning analüüsima; tekstide toel teadlikumalt õppima ja tegutsema.

Eesti keel kui õppeaine annab õpilasele võimaluse pidevalt ja mitmekülgselt suhelda, lugeda ja kirjutada, arendada oma loomevõimet ning tekitab huvi tõhusa suhtluse, mitut liiki ja laadi tekstide ning keele vastu.

Põhikooli eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- 2) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja oma identiteedi olulise osana, kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ja õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- 4) arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 5) õpib asjakohaselt kasutama eri suhtluskanaleid; arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 6) õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi, arendab oma tekstitööoskusi nii tekstide vastuvõtja kui ka loojana;
- 7) arendab kriitilist mõtlemist ning analüüsi-, järeldus- ja põhjendusoskust;
- 8) harjub oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks kasutama sõna- ja käsiraamatuid ning veebiallikaid;
- 9) suhtub tolerantselt eesti keele kui võõrkeele kasutamisse ja toetab muu emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

1.10.2. Kooliastmete lõpuks omandatavad teadmised, oskused ja pädevused

I kooliaste

Õpilane:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt ja lugemist;
- 3) omandab eesti keele lugemistehnika;
- 4) loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades;
- 6) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 7) analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu;
- 9) kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.

II kooliaste

Õpilane:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- 5) loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- 6) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste erikeskkondades ja allikate toel;
- 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;

- 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- 10) väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

III kooliaste

Õpilane:

- 1) väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 3) on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
- 7) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- 8) kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- 9) väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- 10) omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

Õpitulemused

1. klassi õpitulemused

1.klassi lõpetamisel õpilane:

Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine)

- 1) kasutab tavakõnes holofraase;
- 2) eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas);
- 3) eristab täishääliku pikkust (pikk ja lühike häälik);
- 4) toimib õpetaja suulise juhendi järgi;
- 5) kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab osaliselt kuuldud lause, jutu sisu;
- 6) teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid;
- 7) väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt tehes üksikuid keelevigu: palub, küsib, tänab, vabandab;
- 8) jutustab lihtlausetega suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust;
- 9) koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu;
- 10) esitab luuletust peast;
- 11) loeb läbi vähemalt 4 ilukirjandusteost.

Lugemine

- 1) tunneb häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt;
- 2) osaliselt mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu;
- 3) vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; mõtleb jutule alguse või lõpu;
- 4) on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab selle pealkirja ja autorit, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...);
- 5) täidab loetu raamatu põhjal lugemispäevikut, kuhu kirjutab sellest, mis raamatus meeldis/ei meeldinud ja joonistab illustratsiooni.

Kirjutamine

- 1) oskab kirjutada suuri trükitähti, kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse;
- 2) kirjutab tahvlilt ära; täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut;
- 3) paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga;
- 4) koostab näidise järgi kutse;
- 5) eristab häälikut ja tähte; eristab täis- ja kaashäälikut; eristab sõna, lauset;
- 6) kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid;
- 7) teab, et lause lõpeb lõpumärgiga; teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte;
- 8) kirjutab õigesti oma nime.

1. klassi õppesisu

Suuline keelekasutus

Kuulamine

- 1) helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel;
- 2) õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine; õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine; kuuldu ja nähtu kommenteerimine;

Kõnelemine

- 1) hääldus- ja intonatsiooniharjutused; häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale;
- 2) töö lähedase tähendusega sõnaga, sõna tähenduse selgitamine ja täpsustamine;
- 3) sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel;
- 4) lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- 5) eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas;
- 6) esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine;
- 7) eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus;
- 8) lihtlausetega jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine;
- 9) tuttava luuletuse peast esitamine.

Lugemine

- 1) raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus;
- 2) trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine; tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine; silpidest sõnade moodustamine;
- 3) lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse); lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine;
- 4) oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust;
- 5) jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, tööjuhend) lugemine;
- 6) sõna, lause, teksti sisu mõistmine; teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel; loole lõpu mõtlemine; tegelaste iseloomustamine; küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas;
- 7) luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine; riimuvate sõnade leidmine (õpetaja abiga);
- 8) tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus;
- 9) kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, jutustus.

Kirjutamine

Kirjatehnika

- 1) kirja eelharjutused; kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, trükitähtede kirjutamine; õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes;
- 2) väikeste kirjatähtede õppimine; suurte kirjatähtede õppimine; tähtede seostamine;
- 3) tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine; töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus; teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.

Kirjalik tekstiloomine

- 1) tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi);
- 2) jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri); jutule lõpu kirjutamine.

Õigekeelsus

- 1) häälik, sõna, lause, tekst; tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus; häälikute märkimine kirjas; sõna ja lause ladumine ja kirjutamine;
- 2) täis- ja kaashäälikud; täishäälikuühendi vaatlus; täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine; sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses; *i* ja *j* ning *h* sõna alguses seoses tähtede õppimisega;
- 3) suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses;
- 4) liitsõna vaatlus (moodustamine);
- 5) sõnade lõpu õigekiri *-d* ja *-vad* (mitmus) ning *-b* (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine;
- 6) tutvumine jutustava väit-, küsi- ja hüüdlausega; lause lõpumärgid: punkt, küsi- ja hüüumärgi vaatlemine; koma vaatlus;
- 7) oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.

1. klassi praktilised tööd on:

- 1) ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, spordivõistlused jne; loominguks tööd - etenduse lavastamine;
- 2) teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine; ekskursioonid;
- 3) kultuuritegelastega kohtumine; hommikuring, ilma- ja loodusvaatlused; dramatiseering (kahekõned, käpiknukud, pildiseeriad); talvised tegevused (suusatamine, kelgutamine, uisutamine);
- 4) tutvus kooliruumide ja kooliümbrusega; töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
- 5) rühma ja paaritööd;
- 6) näitlemine, etlemine;
- 7) filmide vaatamine; kuulamisülesannete täitmine;
- 8) viktoriinides osalemine;
- 9) ristsõnade koostamine ja lahendamine; küsimustele vastamine;
- 10) ülesannete lahendamine e-keskkonnas;
- 11) liikumispauside läbiviimine; laulude laulmine.

1. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele valdkonna aine õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) klassis, kus on "rääkivad seinad" (nt piltsõnastikud, reeglid, tähestik jne)
- 3) väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

1. klassi hindamine

1.klassis hinnatakse õpitulemuste saavutamist, mis on kooskõlas kooli õppekava üldosa hindamisjuhendi, õppesisu ja -tegevustega ning vastab ainealastele teadmiste, oskuste ja hoiakutele. Hoiakute hindamisel, sealhulgas mõistmise, kujundamise, tähtsustamise ja väärtustamise osas, antakse õpilastele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid nii õppeprotsessi kestel kui ka õppeteema lõpus. Hindamiseks kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat lähenemist, mida väljendatakse nii sõnaliselt, kirjalikult kui ka numbriliselt.

Hindamise käigus arvestatakse õpilaste eelteadmiste ja oskuste taset, ainealaseid teadmisi ning õpiraskusi, et paremini kavandada järgnevaid õpikogemusi ja õpetamisstrateegiaid. Narva Vanalinna Põhikoolis 1.klassis toimub keele hindamine kujundavalt, kus õpilastele antakse suulist ja kirjalikku tagasisidet nende õpitulemuste taseme ja tugevuste ning arenguvõimaluste kohta.

1.klassi õpetajad annavad vähemalt kolm korda aastas kirjalikul kujul kokkuvõtvalt sõnalist tagasisidet eKooli kaudu.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel ning neile selgitatakse õppeprotsessi alguses, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilasi suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Keele õppimisel 1.klassis hinnatakse õpilaste suulist keelekasutust, lugemist ning kirjutamist, Hindamisel pannakse paika hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilaste keelelist arengut.

1.klassis hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku teksti loomet.

1. klassi kujundav hindamine

1.klassis on kujundav hindamine õppimisprotsessi jooksul toimuv hindamine, mille eesmärk on anda õpilasele pidevat tagasisidet tema teadmiste, oskuste, hoiakute ja käitumise kohta.

Selle käigus analüüsitakse õpilase seniseid tulemusi, tuuakse esile tugevad küljed ja vajakajäämised ning pakutakse välja võimalused edasiseks arenguks.

Kujundav hindamine innustab õpilast ning aitab tal seada eesmärke ja leida teed nende saavutamiseks. See protsess hõlmab nii suulist kui ka kirjalikku tagasisidet, õpilase kaasamist hindamisse ning uute teadmiste omandamisse.

Hindamiskriteeriumite määramine ja tööde analüüsimine on samuti oluline osa kujundavast hindamisest, ning tagasiside võib olla nii individuaalne kui ka grupipõhine.

2. klassi õpitulemused

Suuline keelekasutus

- 1) eristab täis-, kaas- ja suluta häälikuid;

- 2) kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt;
- 3) koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi õpetaja abil;
- 4) kasutab kõnes terviklauseid;
- 5) teab ja leiab vastand- ja samatähendusega sõnu;
- 6) väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust;
- 7) annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu;
- 8) koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu;
- 9) vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel;
- 10) esitab luuletust peast ilmekalt ja soravalt.

Lugemine

- 1) loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu;
- 2) mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu;
- 3) vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele;
- 4) leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel;
- 5) tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;
- 6) on lugenud jõukohaseid lasteraamatuid, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.

Kirjutamine

- 1) kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid;
- 2) kirjutab tahvlilt või õpikust ära;
- 3) täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga;
- 4) koostab näidise järgi kutse, õnnitluse ja teate;
- 5) kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil õpetaja juhendamisel;
- 6) eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit;
- 7) kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse;
- 8) märgib kirjas õigesti täishäälikuid;
- 9) teab peast võõrtähtedega tähestikku;
- 10) alustab lauset suure algustähga ja lõpetab punkti, küsi- või hüümärgiga;
- 11) kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes;
- 12) kirjutab õigesti sõnade lõppu
 - a. -d (mida teed?), -te (mida teete?),
 - b. -sse (kellesse? millesse?),
 - c. -ga (kellega? millega?), -ta (kellela? milleta?);
- 13) kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti.

2. klassi õppesisu

Suuline keelekasutus

Kuulamine

- 1) hääliku pikkuste eristamine sõnamängus, liikumise ja liigutuste abil;
- 2) õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine mängus, praktilise ülesande lahendamisel (välitund, otsimine, mõõtmine);
- 3) õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel;

- 4) kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

Kõnelemine

- 1) igapäevaolukordade lavastamine. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses;
- 2) kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud;
- 3) nii enese kui ka teiste soorituste tunnustav kommenteerimine;
- 4) oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine; arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine;
- 5) sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks;
- 6) mõtete väljendamine terviklausetena; küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- 7) eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.

Lugemine

- 1) lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine; lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine;
- 2) raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus;
- 3) üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes;
- 4) tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine;
- 5) kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades;
- 6) eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvliilt ja vihikust;
- 7) tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine;
- 8) loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks) õpetaja abiga; skeemi/mõistekaardi koostamine õpetaja abiga; loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine; loole alguse ja lõpu mõtlemine; tegelaste iseloomustamine;
- 9) luuletuste ilmikas (mõtestatud) lugemine; riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga;
- 10) tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna;
- 11) kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.

Kirjutamine

Kirjatehnika

- 1) suurte ja väikeste kirjatähtede kinnistamine;
- 2) kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel;
- 3) näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjababerile; kuupäeva kirjutamine.

Kirjalik tekstiloome

- 1) kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga;
- 2) loetud raamatu tutvustamine.

Õigekeelsus

- 1) varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri;
- 2) *k, p, t s-i* ja *h* kõrval; *i* ja *j* silbi alguses, *h* sõna alguses;

- 3) silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.

2.klassi praktilised tööd on:

- 1) Ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, spordivõistlused jne; loomingulised tööd - etenduse lavastamine;
- 2) teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine;
- 3) ekskursioonid;
- 4) kultuuritegelastega kohtumine; hommikuring, ilma- ja loodusvaatlused; dramatiseering (kahekõned, käpiknukud, pildiseeriad);
- 5) talvised tegevused (suusatamine, kelgutamine, uisutamine);
- 6) tutvus kooliruumide ja kooliümbrusega;
- 7) töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
- 8) rühma ja paaristööd; näitlemine, etlemine; filmide vaatamine; kuulamisülesannete täitmine; viktoriinides osalemine; ristsõnade koostamine ja lahendamine;
- 9) küsimustele vastamine; ülesannete lahendamine e-keskkonnas;
- 10) liikumispauside läbiviimine; laulude laulmine.

2. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele valdkonna aine õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) klassis, kus on "rääkivad seinad" (nt piltsõnastikud, reeglid, tähestik jne);
- 3) väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

2.klassi hindamine

2.klassis hinnatakse õpitulemuste saavutamist, mis on kooskõlas kooli õppekava üldosa hindamisjuhendi, õppesisu ja -tegevustega ning vastab ainealastele teadmiste, oskuste ja hoiakutele. Hoiakute hindamisel, sealhulgas mõistmise, kujundamise, tähtsustamise ja väärtustamise osas, antakse õpilastele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid nii õppeprotsessi kestel kui ka õppeteema lõpus. Hindamiseks kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat lähenemist, mida väljendatakse nii sõnaliselt, kirjalikult kui ka numbriliselt.

Hindamise käigus arvestatakse õpilaste eelteadmiste ja oskuste taset, ainealaseid teadmisi ning õpiraskusi, et paremini kavandada järgnevaid õpikogemusi ja õpetamisstrateegiaid. Narva Vanalinna Põhikoolis 1.klassis toimub keele hindamine kujundavalt, kus õpilastele antakse suulist ja kirjalikku tagasisidet nende õpitulemuste taseme ja tugevuste ning arenguvõimaluste kohta.

2.klassi õpetajad annavad vähemalt kolm korda aastas kirjalikul kujul kokkuvõtvalt sõnalist tagasisidet eKooli kaudu.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel ning neile selgitatakse õppeprotsessi alguses, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilasi suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Keele õppimisel 2.klassis hinnatakse õpilaste suulist keelekasutust, lugemist ning kirjutamist, Hindamisel pannakse paika hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilaste keelelist arengut.

2.klassis hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku teksti loomet.

2.klassi kujundav hindamine

2.klassis on kujundav hindamine õppimisprotsessi jooksul toimuv hindamine, mille eesmärk on anda õpilasele pidevat tagasisidet tema teadmiste, oskuste, hoiakute ja käitumise kohta.

Selle käigus analüüsitakse õpilase seniseid tulemusi, tuuakse esile tugevad küljed ja vajakajäämised ning pakutakse välja võimalused edasiseks arenguks.

Kujundav hindamine innustab õpilast ning aitab tal seada eesmärke ja leida teed nende saavutamiseks. See protsess hõlmab nii suulist kui ka kirjalikku tagasisidet, õpilase kaasamist hindamisse ning uute teadmiste omandamisse.

Hindamiskriteeriumite määramine ja tööde analüüsimine on samuti oluline osa kujundavast hindamisest, ning tagasiside võib olla nii individuaalne kui ka grupipõhine.

3. klassi õpitulemused

Suuline keelekasutus

- 1) kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- 2) väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
- 3) vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi;
- 4) avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;
- 5) annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/mõistekaardi;
- 6) jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskaemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu;
- 7) leiab väljendamiseks sama-ja vastandtäheendusega sõnu;
- 8) esitab luuletust peast ilmekalt ja mõtestatult.

Lugemine

- 1) loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- 2) loeb tuttavat teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- 3) töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- 4) vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- 5) eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;
- 6) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;
- 7) on lugenud läbi vähemalt neli eesti või väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
- 8) nimetab mõnda lastekirjanikku.

Kirjutamine

- 1) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- 2) kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;

- 3) valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
- 4) märgib õpitud sõnades õigesti täis- ja kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku õpitud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ja tunnuseid;
- 5) teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses;
- 6) kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed;
- 7) piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;
- 8) kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti;
- 9) koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega lühitekste küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskaemi või kava toel.
- 10) kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile.

3. klassi õppesisu

Suuline keelekasutus

Kuulamine

- 1) hääliku pikkuste eristamine;
- 2) pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine; õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine;
- 3) ettelugemise kuulamine; kaaslaste ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana); kuuldu ning nähtu kommenteerimine; fakti ja fantaasia eristamine;
- 4) õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine;
- 5) kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine; dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.

Kõnelemine

- 1) hääldus- ja intonatsiooniharjutused; selge häälduse jälgimine teksti esitades; kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses;
- 2) sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel;
- 3) suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine; kõnelemine eri olukordades;
- 4) sõnavara arendamine: sõna tähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, sama- ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas;
- 5) oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine;
- 6) mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine); küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.
- 7) jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine;
- 8) sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil; eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks;
- 9) tuttava luuletuse ja dialoogi ilmikas (mõtestatud) esitamine;
- 10) nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Lugemine

- 1) raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus);
- 2) lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse); ladus ja mõtestatud lugemine; oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel; oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust;
- 3) jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, teate, retsepti, õpikuteksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine;
- 4) üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses;
- 5) sõna, lause ning teksti sisu mõistmine; tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine; teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi;
- 6) töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine; loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine; loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine; loole alguse ja lõpu mõtlemine; teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine;
- 7) luuletuste ja proosateksti mõtestatud lugemine; riimuvate sõnade leidmine; kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades;
- 8) loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine; vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt;
- 9) tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri; kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Kirjutamine

Kirjatehnika

- 1) kirjutamise kiiruse arendamine;
- 2) kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine);
- 3) teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust; kirjutatu kontrollimine õpiku järgi; oma kirjavea parandamine; etteütlemise järgi kirjutamine; tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine; tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri

- 1) tähestiku järjekord; täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri; täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. *k, p, t s-i* ja *h* kõrval. *i* ja *j* õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). *h* sõna alguses; sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses;
- 2) suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes; väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes; poolitamise harjutamine; liitsõna;
- 3) nimi-, omadus- ja tegusõna; ainsus ja mitmus, sõnavormide moodustamine küsimuste alusel; mitmuse nimetava ning *sse*-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus; olevik ja minevik, pöördelõppude õigekirjutus, erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus);
- 4) väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause, lause lõpumärgid, koma kasutamine loetelus; *et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui* puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua;
- 5) etteütlemise järgi kirjutamine; oma kirjavea iseseisev leidmine;
- 6) sõnavara: sama-ja vastandtäheendusega sõna; sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Tekstiloome

- 1) lausete laiendamine ja sidumine tekstiks;
- 2) loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu); jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus;
- 3) sündmusest ja loomast kirjutamine;
- 4) jutule alguse ja lõpu kirjutamine;
- 5) kirja kirjutamine;
- 6) oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

3.klassi praktilised tööd on:

- 1) Ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, spordivõistlused jne; loomingulised tööd - etenduse lavastamine;
- 2) teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine;
- 3) ekskursioonid;
- 4) kultuuritegelastega kohtumine; hommikuring, ilma- ja loodusvaatlused; dramatiseering (kahekõned, käpiknukud, pildiseeriad);
- 5) talvised tegevused (suusatamine, kelgutamine, uisutamine);
- 6) tutvus kooliruumide ja kooliümbrusega;
- 7) töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
- 8) rühma ja paaritööd; näitlemine, etlemine;
- 9) filmide vaatamine; kuulamisülesannete täitmine;
- 10) viktoriinides osalemine;
- 11) ristsõnade koostamine ja lahendamine;
- 12) küsimustele vastamine;
- 13) ülesannete lahendamine e-keskkonnas;
- 14) liikumispauside läbiviimine; laulude laulmine.

3. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele valdkonna aine õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) klassis, kus on "rääkivad seinad" (nt piltsõnastikud, reeglid, tähestik jne)
- 3) väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

3.klassi hindamine

3.klassis hinnatakse õpitulemuste saavutamist, mis on kooskõlas kooli õppekava üldosa hindamisjuhendi, õppesisu ja -tegevustega ning vastab ainealastele teadmiste, oskuste ja hoiakutele. Hoiakute hindamisel, sealhulgas mõistmise, kujundamise, tähtsustamise ja väärtustamise osas, antakse õpilastele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid nii õppeprotsessi kestel kui ka õppeteema lõpus. Hindamiseks kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat lähenemist, mida väljendatakse nii sõnaliselt, kirjalikult kui ka numbriliselt.

Hindamise käigus arvestatakse õpilaste eelteadmiste ja oskuste taset, ainealaseid teadmisi ning õpiraskusi, et paremini kavandada järgnevat õpikogemusi ja õpetamisstrateegiaid. Narva Vanalinna Põhikoolis 3.klassis toimub keele hindamine kujundavalt, kus õpilastele antakse suulist ja kirjalikku tagasisidet nende õpitulemuste taseme ja tugevuste ning arenguvõimaluste kohta.

3.klassi õpetajad annavad vähemalt kolm korda aastas kirjalikul kujul kokkuvõtvalt sõnalist tagasisidet eKooli kaudu.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel ning neile selgitatakse õppeprotsessi alguses, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilasi suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Keele õppimisel 3.klassis hinnatakse õpilaste suulist keelekasutust, lugemist ning kirjutamist, Hindamisel pannakse paika hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilaste keelelist arengut.

3.klassis hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku teksti loomet.

3.klassi kujundav hindamine

3.klassis on kujundav hindamine õppimisprotsessi jooksul toimuv hindamine, mille eesmärk on anda õpilasele pidevat tagasisidet tema teadmiste, oskuste, hoiakute ja käitumise kohta.

Selle käigus analüüsitakse õpilase seniseid tulemusi, tuuakse esile tugevad küljed ja vajakajäämised ning pakutakse välja võimalused edasiseks arenguks.

Kujundav hindamine innustab õpilast ning aitab tal seada eesmärke ja leida teed nende saavutamiseks. See protsess hõlmab nii suulist kui ka kirjalikku tagasisidet, õpilase kaasamist hindamisse ning uute teadmiste omandamisse.

Hindamiskriteeriumite määramine ja tööde analüüsimine on samuti oluline osa kujundavast hindamisest, ning tagasiside võib olla nii individuaalne kui ka grupipõhine.

4.klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust;
- 2) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- 3) kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- 4) annab lühidalt edasi kuuldu sisu; väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes;
- 5) väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt;
- 6) leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;
- 7) kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid; esitab peast luuletuse või rolliteksti.

Kirjandustekstid

- 1) teab kunstmuinasjutu tunnuseid;
- 2) loeb loomateemalist ilukirjanduslikku ja aimejutte, seiklusjutte, näidendeid;
- 3) tunneb rahvaluule liike, mõningaid vanasõnu ning kõnekäände;
- 4) oskan edasi anda kirjandusteksti süžeed, sündmuste toimumise kohta ja aega ning nimetada tegelasi;
- 5) analüüsib tegelaste käitumise motiive;

- 6) loeb luuletusi mõtestatult (meeleolu, laad).

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) tunneb õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;
- 2) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste ladusalt ja mõtestatult;
- 3) võrdleb tekste, esitab küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- 4) kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid;
- 5) mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- 6) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;
- 7) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi;
- 8) leiab teksti peamõtte;
- 9) kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi;
- 10) leiab tekstist vajalikku infot;
- 11) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja;
- 12) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);
- 13) tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust;
- 14) loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;
- 15) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- 16) esitab teksti põhjal küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- 17) kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti.

Tekstiloom

Õpilane:

- 1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;
- 2) tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;
- 3) jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult;
- 4) jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi;
- 5) jutustab märksõnaskeemi ja küsimuste toel;
- 6) esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- 7) avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 8) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju;
- 9) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- 10) kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid;
- 11) kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest;
- 12) kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
- 13) kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a. ümberjutustusi);
- 14) kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- 15) teeb oma tekstiga tööd;
- 16) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;
- 17) kirjutab eesmärgipäraselt eri liiki eakohaseid tekste;
- 18) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt käsikirjas.

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpilane:

- 1) tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;

- 2) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid, ja lihtsamaid liitlauseid;
- 3) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsid ja hinnates.

Lauseõpetus ja õigekiri

- 1) tunneb lihtsamaid lause laiendamise võimalusi;
- 2) teab küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine;
- 3) tunneb ära sidesõnu ja sidesõnata liitlauseid;
- 4) teab, mis on otsekõne ja saatelause ja oskab otsekõne kirjavahemärgistada;
- 5) teab otsekõne kasutamise võimalusi;
- 6) märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;
- 7) märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
- 8) kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;
- 9) pöörab tegusõnu olevikus;
- 10) moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;
- 11) poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);
- 12) kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;
- 13) tunneb ära liitsõna;
- 14) eiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires;
- 15) parandab leitud vead sõnaraamatu, digisõnastikke, käsiraamatu, kaaslaste ja/või õpetaja abiga;
- 16) kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi);
- 17) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab käänd- ja pöörsõna vorme;
- 18) järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- 19) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

Muud õigekirjateemad

- 1) kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;
- 2) tunneb tekstis ära üldkasutatavaid lühendeid ning nende õigekiri.

4. klassi õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

- 1) Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Juhendi järgimine ja kuuldu põhjal tegutsemine.
- 2) Kuuldud teksti ümberjutustamine. Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.
- 3) Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine.
- 4) Kuuldu kohta täpsustavate küsimuste esitamine. Esitatud küsimuste mõistmine ja küsimustele vastamine.
- 5) Loetu ja kuuldu kohta arvamuse avaldamine ja seisukoha põhjendamine, näite toomine tekstist. Kaaslaste arvamuse küsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine eakohasel viisil. Mõtete väljendamine selgelt ja arusaadavalt, mõtte lõpuleviimine ja mõtete omavaheline seostamine.
- 6) Rühmavestlus etteantud teemal, vestluse tulemuse esitus. Rühmareeglite kokkuleppimine, sobiva koostöövormi valimine.
- 7) Kõnelemisel kaaslaste mõtete ümbersõnastamine, enda mõtete lisamine.
- 8) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.
- 9) Dialoogi ja dramatiseeringu esitamine. Rollimäng.
- 10) Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Teksti vastuvõtt

- 1) Tundmatu sõna tähenduse leidmine õpiku sõnastikust ja Sõnaveebist. Tähenduse selgitamine.
- 2) Lugemiseks valmistumine, lugemise eesmärgistamine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, korduv ülelugemine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Lugemist hõlbustavad võtted. Lause, lõigu ning tervikteksti mõistmine ja ümberjutustamine.
- 3) Tarbeteksti ja ilukirjandusteksti eesmärgi ja lugemise eripära. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).
- 4) Ilukirjandustekst, kujundlik keelekasutus. Ilukirjanduse põhiliigid: luule, proosa, draama, nende erijooned.
- 5) Jutustava teksti vastuvõtt. Süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased, käivitav sündmus, lahendus. Sündmuste järjekorra edasi edasiandmine. Arutlemine tekstis käsitletud teema, tegelaste motiivide üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine tekstinäidete toel. Küsimustele vastamine tekstinäidete või oma sõnadega. Loetava kohta märkmete, märksõnaskeemi, kava ja küsimuste koostamine. Loetud teksti dramatiseering õpetaja juhiste toel.
- 6) Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu kirjeldamine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).
- 7) Vajaliku ja huvipakkuva raamatu leidmine kataloogi või e-otsingut kasutades. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine ja lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja põhjendamine.
- 8) Rahvaluule põhiliikide ära tundmine ja tunnuste nimetamine: muinasjutt, muistend, lühivormid (mõistatus, vanasõna, anekdoot).

Tekstiloome

- 1) Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, valikuline (mõne tegelase vaatepunktist), kokkuvõtlik, loov. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamise või asendamisega. Ümberjutustus kavapunktide, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Fantaasialoo, muinasjutu või muistendi kirjutamine.
- 2) Lühemate tarbetekstide kirjutamine: seletus- ja veenmiskiri, e-kiri, teade. Kirja esitav osa ja taustaosa. Juhendavate tekstide kirjutamine: retsept, juhend või reeglistik. Kiri, ümbriku vormistamine.
- 3) Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmuste kaart), mustandite kirjutamine, tagasiside põhjal töö täiendamine, toimetamine, viimistlemine, avaldamine.

Keeleteadlikkus

Häälikuõpetus ja õigekiri

- 1) Helilised ja helitud häälid. Liidete *-gi* ja *-ki* õigekiri. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri, sulghäälik sõna keskel. Tähtede *i* ja *j* õigekiri tegijanimedes ja liitsõnades.
- 2) Sõnavaraõpetus
- 3) Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, täiendi funktsioon liitsõnas. Liitsõna tähendus. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.
- 4) Sõna tähenduse selgitamine oma sõnadega sõnastiku tähenduseasetuse ja näidislausete põhjal (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

- 1) Sõnaliigid ja nende funktsioon.
- 2) Tegusõna. Jaatava ja eitava kõne kasutamine tekstis. Tegusõna pöörde, tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.
- 3) Käändsõna. Käändsõnad: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käändsõna arv, ainsus ja mitmus.
- 4) Muutumatud sõnad: määrsõnad, hüüdsõnad, sidesõnad, kaassõnad.

Lauseõpetus

Lause ja lauseliikmed. Alus, öeldis, sihitis määrus ja nende ülesanne lauses kui tervikus. Lihtsamad lause laiendamise võimalused.

Praktilised tööd:

- 1) üritustes osalemine
- 2) õppekäigud, kontserdid, näitused;
- 3) loomingulised tööd - etenduse esitamine, kirjandus- või kunstiteose põhjal lühijutu kirjutamine, lavastamine või joonistamine;
- 4) rollimängud, näitlemine, etlemine;
- 5) teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine;
- 6) filmide vaatamine;
- 7) õuesõppe, ilma- ja loodusvaatlus;
- 8) dramatiseering (kahekõned, pildiseeriad, situatsioonülesanded);
- 9) töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
- 10) rühma ja paaristööd;
- 11) töö meediatekstidega;
- 12) kuulamisülesannete täitmine;
- 13) viktoriinides osalemine;
- 14) luuletuste peast lugemine;
- 15) ülesannete ja harjutuste, ristsõnade koostamine ja lahendamine;
- 16) ülesannete koostamine ja lahendamine e-keskkonnas;
- 17) küsimustele vastamine ja arutelude ning liikumispauside läbiviimine;
- 18) laulude laulmine

4. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) klassis, kus on "rääkivad seinad" (nt piltsõnastikud, reeglid, tähestik jne)
- 3) väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni;
- 2) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

4. klassis hindamine

Eesti keeles hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpilasele antakse teada, mida ja millal hinnatakse ning milliseid hindamisvahendeid kasutatakse. Õpilane teab, et

kõik hinded on aluseks kokkuvõtva hinde väljapanemisel. Kõikide kontrolltööde toimumise aja annab õpetaja varakult teada.

Õpilast hinnatakse kontrolltöö, lühitöö, testi, harjutuste, etteütluse, ümberjutustuse, kirjelduse, ülesande tegemise, suulise küsitluse, jutustuse, ümberjutustuse, graafikute lugemise, analüüsi jne põhjal.

Kokkuvõtavad hinded saab õpilane iga trimestri lõpus.

Keele ja kirjanduse aineõpetajal on kindlad konsultatsiooni ja parandamisajad, millest õpilane on teavitatud.

Tegemata koduse töö eest saab õpilane hinde "0", mida ta peab parandama järgmiseks tunniks.

Hinde parandamise võimalused

Saadud "0" koduse töö eest, parandab õpilane järgmiseks eesti keele tunniks. Kui õpilane ei ole ka järgmiseks tunniks ära õppinud/teinud, siis saadud "0" muutub negatiivseks hindeks, mida parandada ei tohi.

5. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) Suhtleb selgelt ja arusaadavalt erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas või suhtlemine eakaaslaste ning täiskasvanutega.
- 2) Valib vastavalt olukorrale sobiva suhtluskanali.
- 3) Osaleb paaristöödes ja rühmatöödes, et lahendada probleemülesandeid.
- 4) Esitab küsimusi kuulnud ja loetu kohta, sealhulgas kriitilisi küsimusi.
- 5) Avaldab oma arvamust viisakalt ja vastavalt olukorrale ning suudab sõnastada väiteid ja jõuda järeldusteni.

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) Nimetab teksti liiki, selle eesmärgi.
- 2) Võrdleb tekste ülesehituse, vormistuse ja keelekasutuse põhjal.
- 3) Tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe, koostab lihtsama päringu.
- 4) Tunneb konspekterimise võtteid, teeb lugedes või kuulates märkmeid, koostab erinevaid skeeme.
- 5) Oskab sõnastada lugemise, vaatamise, kuulamise eesmärgi ja teeb eesmärgist lähtuva kokkuvõtte.
- 6) Esitab teksti kohta kriitilisi küsimusi ja avaldab arvamust, kontrollib teksti usaldusväärsust, eristab arvamust ja fakti.

Tekstiloome

Õpilane:

- 1) Oskab teha lühiettekandeid, valib ja hindab allikaid ning koostab lihtsaid viiteid.
- 2) Kirjutab tekste lähtuvalt protsessist, täiendab neid saadud tagasiside põhjal.
- 3) Oskab jutustada oma elamustest ja kogemustest, järgides tavapäraselt jutustuse ülesehitust.
- 4) Kirjeldab esemeid, olendeid ja inimesi, järgides kirjelduse tavapäraselt ülesehitust.

- 5) Arutleb suuliselt ja kirjalikult, ehitab arutleva teksti tavakohaselt üles ja kasutab arutlevale tekstile omaseid keelendeid;
- 6) Oskab vormistada tekstid nii käsitsi kui ka arvutiga korrektselt.
- 7) Põhjustab oma arvamusi ja hinnanguid tekstides toodud näidetega.

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) Nimetab Eestis kõneldavaid keeli, rahvaid.
- 2) Kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi.
- 3) Kirjutab sagedamini esinevad võõrsõnad korrektselt.
- 4) Kasutab enda tekstis sünonüüme.
- 5) Kasutab sobivat tegusõna ajavormi enda tekstis.
- 6) Valib sobiva käändevormi lause kontekstist lähtuvalt
- 7) Moodustab ja kirjavahemärgistab liitlauseid, lihtlauseid ja koondlauseid vastavalt kehtivatele reeglitele.
- 8) Kasutab enda tekstis korrektselt otsekõnet.
- 9) Eristab nime ja nimetust, märgib enda tekstis nimed ja nimetused korrektselt.
- 10) Järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid ja omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

5. klassi õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

- 1) Erinevates suhtlusolukordades, nagu koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, ning nii suulises kõnes kui ka kirjalikus tekstis, on oluline osata keelt kasutada vastavalt olukorrale ja publikule:
- 2) Teabe ja abi küsimine: Olenevalt olukorrast võib sobivaks suhtluskanaliks olla näiteks vahetu vestlus, telefonikõne või e-kiri. On tähtis valida õige formaat ja kanal vastavalt olukorrale.
- 3) Telefonivestlus: Telefonikõne alustamine ja lõpetamine on oluline oskus. Tuleb teada, kuidas vestlust alustada ja lõpetada.
- 4) Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine: Aktiivne kuulamine on oluline oskus. Kuulates tähelepanelikult, saab paremini aru õpetaja või kaasõpilase öeldust ning oskab sellele vastavalt reageerida.
- 5) Suuline aramusavaldus ja vestlus: Vesteldes etteantud teemal, on oluline suuta avaldada oma seisukohti selgelt ja arusaadavalt ning samas olla avatud ka teiste seisukohtadele. On oluline osata vastulausele reageerida ning vajadusel oma seisukohta kohendada.
- 6) Kuuldu põhjal tegutsemine: Oluline on osata kuuldu põhjal arvamust avaldada ja väiteid põhjendada. Samuti on oluline suuta jõuda kuuldust järeldusteni, olgu selleks suuline või kirjalik sõnastus.

Teksti vastuvõtt

- 1) Teksti analüüsimine. Teksti kasutusvaldkonna ja suhtlusolukorra kirjeldamine (nt ametlik, tööalane, õppimisega seotud, isiklik). Tekstiliigi ja eesmärgi nimetamine. Autori keelekasutuse ja stiili iseloomustamine ning põhjendamine näidete toomisega tekstist. Tekstide võrdlemine ülesehituse, vormistuse ja keelekasutuse põhjal.
- 2) Teabe- ja õppetekstid, nende peamised liigid ja allikad. Ainealaste teabeallikate ja andmebaaside nimetamine, leidmine ning kasutamine: Eesti Keele Instituudi keeleallikad.
- 3) Multimodaalse teabe töötlus. Pildiline ja tekstiline teave, lugemine teabe saamise eesmärgil (reegel, juhend, tabel, skeem, diagramm, plaan, kaart jm). Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafik, tabel) verbaliseerimine, lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine. Kuuldud teabe jälgimine, märkmete tegemine.

- 4) Konspekterimise võtted ja märkmete tegemine. Teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekterimine.
- 5) Kriitiliste küsimuste koostamine teksti kohta. Usaldusvääruse kontrollimine teiste allikate toel. Usaldusvääruse kontrollimine tekstiväliste ja tekstisestest tunnuste põhjal (teksti vormistus, ülesehitus, sisuline täpsus, autori tausta kontrollimine, faktide kontrollimine). Fakti ja arvamuse eristamine.

Tekstiloome

- 1) Lühiettekanne ja esitlus põhinevad ainealasel infol, mis on leitud internetist või teatmeteostest. Oluline on järgida nii privaatselt kui avaliku suhtluse eetikast, sealhulgas teha lihtsaid viiteid ja viidata allikatele.
- 2) Jutustava teksti koostamisel räägitakse isiklikest kogemustest minavormis ning jälgitakse ülesehitust, mis sisaldab aja- ja kohanimede märkimist, tegelaste kirjeldamist, käivitava sündmuse esitamist, tegelaste mõtteid ja tegevust sündmuste lahendamiseks ning lõpetuse lisamist. Jutustavas tekstis on oluline ajaline ja põhjuslik järjestus, sidus lausestus ning otsekõne kasutamine.
- 3) Kirjeldavas tekstis kasutatakse täpset sõnavalikut ning esitatakse olulised ja iseloomulikud tunnused. Kirjeldus sisaldab üldmuljet, detaile ja hinnanguid ning käsitleb eseme, olendi või inimese, tuues välja nende iseloomulikud tunnused ja autorit iseloomustava suhtumise.
- 4) Arutlevas tekstis väljendatakse põhjuste ja tagajärgede seost. Arutelu tunnusteks on rõhutatud sõnad, võrdluste tegemine, näidete toomine ning põhjendavate sündide kasutamine. Tekstis antakse hinnanguid loetule, nähtule või kuuldule nii kirjalikult kui suuliselt.

Keeleteadlikkus

- 1) Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Võõrtähed ja -häälikud. Võõrsõnade õigekiri, sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.
- 2) Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus. Tähe *h* õigekiri võõrsõnades. Tähtede *f* ja *š* õigekiri. Poolitamisreeglite meenutamine.

Sõnavaraõpetus

Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine tekstis. Tähendussetuste võrdlemine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). Sobiva sõna kasutamine oma tekstis.

Vormiõpetus

- 1) Sõnaliikide meenutamine.
- 2) Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik ning nende tähenduserinevus. Sobiva ajavormi valimine teksti.
- 3) Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Käändetunnus, mitmuse lõpp. Sobiva käände valik sõltuvalt lause kontekstist.

Lauseõpetus

- 1) Liht- ja liitlause. Liitlause kirjavahemärgid. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses.
- 2) Koondlause ja loetelude kasutamine ja kirjavahemärgistamine tekstis.
- 3) Üte ja selle kirjavahemärgid.
- 4) Otsekõne. Saatelause ja otsekõnelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid ja kasutamine.

Muud õigekirja teemad

Algustäheõigekiri: kohad, ajaloosündmused, ametinimetused ja üldnimetused, perioodikaväljaanded, tooted. Nime ja pealkirja eristamine, teoste pealkirjad (heliteosed, filmid, raamatud, lavastused jne).

5. klassi praktilised tööd

1. Ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, spordivõistlused;
2. loomingulised tööd näiteks etenduse lavastamine, kahekõne loomine;
3. teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine ;
4. õuesõppe korraldamine;
5. kultuuritegelastega kohtumine;
6. töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
7. eri liiki tekstide kirjutamine;
8. esitluse, plakatite, ettekannete koostamine ja kaitsmine;
9. rühma- ja paaristööd;
10. filmide ja videote vaatamine õpetliku sisuga;
11. kuulamisülesannete täitmine;
12. viktoriinides, olümpiaadides osalemine;
13. küsimustele vastamine ja arutelude läbiviimine;
14. ülesannete koostamine ja lahendamine e-keskkonnas;
15. liikumispauside läbiviimine.

5. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna füüsilist keskkonda järgmistel viisidel:

- 1) Ühes klassiruumis, kus õpilased saavad mööblit paindlikult ümber paigutada, soodustamaks liikumisega seotud tegevusi nagu dramatiseeringud, õppemängud ja rühmatöö.
- 2) Kool võimaldab klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikone, samuti info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ning vastavalt õppekavale ettevalmistatud õppematerjale ja -vahendeid.
- 3) Kool tagab õpilastele ja õpetajatele turvalise õppekeskkonna nii sise- kui ka välitingimustes.
- 4) Õppimise keskkond kohandub vastavalt õpetatavatele teemadele ning keeleõpetaja kasutab erinevaid meetodeid.
- 5) Keele õpetamise ruumides on vastavalt läbivale teemale "rääkivad" seinad, mis sisaldavad piltsõnastikke, reegleid, tähestikke ja muud visuaalset tuge õppimisele.
- 6) Sõltuvalt õpetaja valikust töötavad õpilased õpikeskustes, kasutades individuaalseks või koostööl põhinevaks tekstiloominguks digikeskkondi.

5. klassi hindamine

Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sealhulgas esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Õpetaja tagasisidestab õpilasele õpitegevust, kasutades kujundava hindamise võtteid.

Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja. Õigekeelsust ja keeleteadlikke valikuid hinnatakse üldjuhul tekstiloomes osana tekstiliigi eripära ja kirjutamise eesmärgi kontekstis. Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist

arengut. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Eesti keele õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid on mitmekesised. Need hõlmavad suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi, nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded.

Hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu,
- 3) tekstiloomet,
- 4) tekstide õigekeelsust

6.klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) esitab kuuldu ja loetu kohta kriitilisi küsimusi ning avaldab arvamust, sõnastab järelduse;
- 2) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- 3) osaleb aktiivselt klassi- ja rühmavestluses;
- 4) põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti;
- 5) kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) nimetab põhilisi Eesti meediakanaleid;
- 2) tunneb õpitud meediatekstide liike ja nende kasutamise võimalusi, oskab analüüsida meediatekste nende ülesehituse põhjal;
- 3) kasutab meediatekstide analüüsil õpitud keele- ja tekstimõisteid;
- 4) leiab tekstist argumenti ülesehituse osad;
- 5) teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
- 6) võrdleb meediatekste, esitab kriitilisi küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte.

Tekstiloomet

Õpilane:

- 1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet, tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe, täiendab tagasiside põhjal oma teksti;
- 2) valdab alustekstil kirjutamise põhilisi võtteid, täiendab alusteksti enda mõtetega;
- 3) kirjutab 120-sõnalise lühiarutluse, milles kasutab kirjeldamist, jutustamist, koostab argumentatsiooni;
- 4) avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 5) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis;
- 6) kasutab tekste toimetades ja kaaslast tagasisidestades omandatud keele- ja tekstimõisteid.

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) nimetab Eesti suuremaid murdealasid;
- 2) kasutab õigekeelsussõnaraamatud õigekirja kontrollimiseks;
- 3) teab üldtuntud lühendeid ja kasutab neid tekstis;
- 4) eristab kirjakeelt ja argikeelt, teeb sobiva sõnavaliku vastavalt kontekstile;
- 5) moodustab ja kirjavahemärgistab liitlauseid enda tekstis;
- 6) kasutab veebi- ja pabersõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks;
- 7) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsid ja hinnates.

6.klassi õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

- 1) Tekstide kriitiline kuulamine, faktide leidmine ja kontrollimine, kuuldule hinnangu andmine. Kriitiliste küsimuste esitamine vahetus suhtluses.
- 2) Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal. Klassivestlus, diskussioon. Vestluses kõnejärje hoidmine ja üleandmine kaaslasele. Kaaslase aktiivne kuulamine, kaaslase öeldu täiendamine ja täpsustamine. Vestluskaaslasele positiivse tagasiside andmine.
- 3) Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine. Viisakusväljendite kasutamine, sobiva suhtlusstiili valimine, mõtte lõpuleviimine. Viisakas ja ohutu suhtlus virtuaalkeskkonnas.
- 4) Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis.

Teksti vastuvõtt

- 1) Arutlevate meediatekstide ülesehituse analüüs. Lõigu, teksti eesmärk, varjatud eesmärk. Argumendi osad. Mõjutusvõtete ja hinnanguliste keelendite leidmine. Eesmärgistatud lugemine.
- 2) Meediakanalid ja -väljaanded Eestis. Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid. Raadiosaate eesmärgistatud kuulamine, telesaate eesmärgistatud vaatamine, kuuldu konspekteerimine, võrdlemine, kokkuvõtte tegemine.
- 3) Trüki ja veebiajakirjandus. Ajalehežanrite (uudis, arvamyslugu, intervjuu, olemuslugu) eesmärgid ja ülesehitus. Pilt meediatekstides: pressifoto, karikatuur, pildiallkirja eesmärk.
- 4) Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine.
- 5) Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.

Tekstiloome

- 1) Protsesskirjutamise etappide meenutamine. Lisateabe otsimine. Alusteksti kasutamine enda tekstis: refereerimine. Alustekstile enda mõtete lisamine, autori ja enda mõtete vastandamine, kõrvutamine. Lühiarutluse ülesehitus: sissejuhatus, teemaarenduse lõigud e argumendid, kokkuvõtte. Oma sõnastuse ja lausestuse toimetamine, õigekirja korrektori kasutamine, oma vigade leidmine ja parandamine.
- 2) Multimodaalse teksti loomine: pildi-, video ja graafilise materjali kasutamine. Teksti kujundamine erinevates rakendustes. Lühiettekanne, esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal.
- 3) Suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjuttulemuste kirjalik talletamineamine, viimistlemine, avaldamine, tagasiside saamine.
- 4) Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine.

- 5) Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine ning kirjutamine. Otsekõne jutustuses.
- 6) Ajakirjandustekstide kirjutamine: reklaam, uudis, arvamyslugu, intervjuu.

Keeleteadlikkus

Eesti murded. Murdekaart, murdekeele näited, murdesõnastiku kasutamine.

Õigekiri

- 1) Õigekirja kontrollimine õigekeelsussõnaraamatust (nii raamatu- kui ka veebivariandist), märkide lugemine.
- 2) Veaohtlikud liited: -lik; -likkus.
- 3) Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.
- 4) Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed, teoste pealkirjad. Ajaloosündmused. Ametinimetused ja üldnimetused. Perioodikaväljaanded.

Häälikuõpetus ja õigekiri

- 1) Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Suluga ja suluta häälikud. Kaashäälikuühendi õigekiri. *g, b, d* s-i kõrval. *h* õigekiri. *i* ja *j*-i õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad).
- 2) Liidete *gi* ja *ki* õigekiri.
- 3) Tähtede *f* ja *š* õigekiri.
- 4) Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).
- 5) Võõrtähed ja -häälikud. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel.

Sõnavaraõpetus

- 1) Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides ja enda tekstis. Sobiva sõnavaliku tegemine vastavalt kontekstile: oma või võõrsõna, harvad, vanamoelised sõnad jne.
- 2) Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine.
- 3) Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.
- 4) Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest raamatu- kui ka internetivariandist).

Vormiõpetus

- 1) Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja mineviku vormi kasutamine tekstis. Käandsõna. Käandsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna.
- 2) Grammatiline ühildumine käändes ja arvus.
- 3) Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne*- ja *line*-liitelised omadussõnad).
- 4) Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis.
- 5) Omadussõna võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited.
- 6) Sõnastike kasutamine käändevormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus

- 1) Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi.

- 2) Lihtlause. Liitlause. Koondlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Liitlause kirjavahemärgid. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.
- 3) Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine.
- 4) Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.

6.klassi praktilised tööd on:

- 1) Ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, spordivõistlused
- 2) loomingulised tööd näiteks etenduse lavastamine, kahekõne loomine;
- 3) teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine;
- 4) õuesõppe korraldamine;
- 5) kultuuritegelastega kohtumine;
- 6) töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
- 7) eri liiki tekstide kirjutamine;
- 8) esitluse, plakatite, ettekannete koostamine ja kaitsmine;
- 9) rühma- ja paaristööd;
- 10) filmide ja videote vaatamine õpetliku sisuga;
- 11) kuulamisülesannete täitmine;
- 12) viktoriinides, olümpiaadides osalemine;
- 13) küsimustele vastamine ja arutelude läbiviimine;
- 14) ülesannete koostamine ja lahendamine e-keskkonnas;
- 15) liikumispauside läbiviimine.

6.klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) klassis, kus on "rääkivad seinad" (nt piltsõnastikud, reeglid, tähestik jne)
- 3) väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni;
- 2) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid.

6.klassi hindamine

Eesti keele õppimisel 6.klassis hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja. Õigekeelsust ja keeleteadlikke valikuid hinnatakse üldjuhul tekstiloomes osana tekstiliigi eripära ja kirjutamise eesmärgi kontekstis.

Eesti keeles hinnatakse jutustavaid, kirjeldavaid ja põhjendavaid tekste, sealhulgas kirjalikku jutustust alusteksti põhjal, arvustust. Teabetekstidest hinnatakse kirjeldust, iseloomustust, kokkuvõtteid, ettekandeid ning e-kirja kirjutamist.

Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Eesti keele õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid on mitmekesised. Need hõlmavad suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi, nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded.

Arutluste (nt arutlevate kirjandite) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumenteeritust, seostatust. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet.

Kõikides kirjalikes töodes tähistab aineõpetaja keelevead, kuid hindamisel arvestab soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

7. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) tunneb tekstiliike ning nende kasutamise võimalusi;
- 2) nimetab suulise ja kirjaliku kõne eripärasid ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- 3) märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid;
- 4) põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 5) esitab kuuldu ja loetud materjali kohta küsimusi ning teeb sellest järeldusi;
- 6) võtab kuuldu ja loetu nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis kokku;
- 7) kasutab asjakohaseid suhtlemise tavaid ja võimalusi nii suuliselt kui ka kirjalikult

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) seostab omavahel teksti, seda toetavaid tabeleid, pilte, heli, skeemi;
- 2) loeb ja kuulab sihipäraselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste, hõlmates igapäevaseid, informatiivseid ja meedias leiduvaid žanre;
- 3) tutvub põhilistega meediakanalitega ning tunneb televisiooni ja raadio erinevad tüübid; eristab fakte arvamustest;
- 4) võrdleb ja analüüsib tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänud, esitab küsimusi ja vastuväiteid, väljendab arvamust, vahendab teksti, võtab kokku, kommenteerib, tõlgendab ning seostab teksti oma isikliku kogemuse ja mõtetega;
- 5) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, seoste loomisel ning tekstile reageerimisel.

Tekstiloomed

Õpilane:

- 1) põhjendab, väljendab ja avaldab viisakalt ning asjakohaselt oma arvamust ja seisukohta seoses erinevate sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 2) oskab kasutada mitmekülgset omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades;
- 3) kirjutab suhtlussituatsiooni vastavaid tekste, võttes arvesse sihtgruppi ja järgides õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi struktuure ja sõnavara, esineb suuliselt;

- 4) oskab koguda materjali, kasutades erinevaid infoallikaid, väljendab ja põhjendab oma arvamust;
- 5) kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid (EKI, Sõnaveeb, sõnastikud), tehes teadlikke keelevelikuid vastavalt saadud teabele;
- 6) vormistab ja töötleb kirjalikud tööd nii paberandjal, kui ka arvutis.

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) eristab kirjakeelt argikeelest;
- 2) teab eesti keele murdeid;
- 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 4) oskab õigekirjajuhiseid leida internetiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest;
- 5) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme;
- 6) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid ja hinnates;
- 7) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni;
- 8) kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.

7. klassi õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

- 1) Suulise ja kirjaliku suhtluse erijooned. Kirjakeel vs. argikeel.
- 2) Suhtlusolukorra olemus, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine ja nende asjakohane arvestamine.
- 3) Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Arvamuse väljendamine ja põhjendamine rühmatöö käigus.
- 4) Väitlus, väitluse protsess ja reeglid. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning sobivate küsimuste esitamine. Veebisuhtlus. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.

Teksti vastuvõtt

- 1) Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine, hõlmates igapäevaseid, informatiivseid ja meedias leiduvaid žanre.
- 2) Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.
- 3) Meediatekstide põhiliigid ja tunnused: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudise struktuur ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Verbaalne ja visuaalne mõjutamine. Kriitiline lugemisoskus. Faktide ja arvamuse eristamine.
- 4) Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Põhilised meediakanalid. Televisiooni ning raadio erinevad tüübid: avalik-õiguslikud ja erakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutusmeedia. Reklaamvideo ja reklaamtekstide eesmärgid ning strateegiad.

Tekstiloome

- 1) Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.
- 2) Uudise loomine: materjali kogumine, infoallikate kasutamine, vastutus avaldatud materjali eest. Uudise pealkirjastamine.
- 3) Kuulutuse kirjutamine ja vormistamine.
- 4) Intervjuu korraldamine: ettevalmistus, küsimuste esitamine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.
- 5) Arvamuse kirjutamine ja väljendamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.
- 6) Kirjalike tööde vormistamise ja teksti töötlemise põhimõtted arvutis.

Keeleteadlikkus

Kirjakeel ja kõnekeel. Eesti keele erikujud. Oskussõnavara. Murded.

Häälikuõpetus ja õigekiri

- 1) Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad.
- 2) Silbitamine, pikk ja lühike silp. Nende moodustamine ja pikkuse mõistmine.
- 3) Õigehääljus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed.
- 4) Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri.
- 5) Õigekeelsussõnaraamatu kasutamine, õigekirja ning õigehääljuse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus

- 1) Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid, homonüümid ja veaohtlikud paronüümid. Sõnavara täendamise võimalused: tuletamine, liitmine, tehissõnad.
- 2) Sõnaraamatute ja e-sõnastike kasutamine.

Vormiõpetus ja õigekiri

- 1) Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses ning mõistmine.
- 2) Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid; õige pöördvormi leidmine õigekeelsussõnaraamatust. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegeusõna.
- 3) Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.
- 4) Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Õige käändevormi leidmine ÕSist.
- 5) Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad.
- 6) Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
- 7) Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.
- 8) Muutumatud sõnad. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.

7. klassi praktilised tööd on:

- 1) Ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, spordi-võistlused;
- 2) loomingulised tööd näiteks etenduse lavastamine, kahekõne loomine;
- 3) teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine;
- 4) õuesõppe korraldamine;
- 5) kultuuritegelastega kohtumine;
- 6) töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
- 7) eri liiki tekstide kirjutamine;
- 8) esitluse, plakatite, ettekannete koostamine ja kaitsmine;
- 9) rühma- ja paaristööd;
- 10) filmide ja videote vaatamine õpetliku sisuga;
- 11) kuulamisülesannete täitmine;
- 12) viktoriinides, olümpiaadides osalemine;
- 13) küsimustele vastamine ja arutelude läbiviimine;
- 14) ülesannete koostamine ja lahendamine e-keskkonnas;
- 15) liikumispauside läbiviimine.

7. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) klassis, kus on "rääkivad seinad" (nt piltsõnastikud, reeglid jne)
- 3) väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni;
- 2) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

7. klassi hindamine

Keeleõppes on suur tähtsus erinevate kirjalike tekstide analüüsimisel, kuna kirjalik väljendusoskus on peamine viis keeleoskuse hindamisel. Õigekirja korrektsust ja teadlikke keelevelikuid hinnatakse tavaliselt osana tekstiloomes protsessist, võttes arvesse teksti tüüpi ja kirjutamise eesmärki.

Eesti keele õppekavas hinnatakse erinevaid tekstiliike, sealhulgas jutustavaid, kirjeldavaid ja argumenteerivaid tekste, näiteks kirjalikke jutustusi ja arvustusi tekstide põhjal. Teabetekstides hinnatakse kirjeldusi, iseloomustust, kokkuvõtteid, esitlusi ning e-kirjade koostamist.

Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid hõlmavad teksti sisu ja struktuuri, sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

7. klassi õpilastele toimub sügisel riiklik tasemetöö.

Eesti keele õpetamisel 7.klassis hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehooldes põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

8. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) koostab nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte kuuldust ja loetust;
- 2) tunnetab keelevelikuid tekstides ja suhtluses ning suudab neid märgata;
- 3) annab kaaslastele nii suulist kui ka kirjalikku tagasisidet tekstile, põhjendades ja väljendades viisakalt ning asjakohaselt oma arvamust ja seisukohta;
- 4) esitab kuuldust ja loetust tulenevaid täpsustavaid ja kriitilisi küsimusi ning teeb selle põhjal järeldusi;
- 5) osaleb eakohastel teemadel väitlustes, tehes selle tulemusel järeldusi ja üldistusi;
- 6) analüüsib virtuaalsuhtluse olukordi, mõistes nende tagamaid ja tähendust.

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) tunneb olulisi teabe- ja meediatekstide tüüpe, nende kasutamise võimalusi ja ülesehitust;
- 2) valib sihipäraselt lugemisstrateegiaid ning analüüsib kriitiliselt erinevaid teabe- ja meediatekste nii lugedes kui ka kuulates;
- 3) märgib ja osutab teabetekstide keelelistele iseärasustele lugemise ajal;

- 4) kirjeldab meedia eesmärke ja olemust, võrreldes erinevaid meediaväljaandeid ja kanaleid ning nende kasutusvõimalusi ja eesmärke;
- 5) kontrollib fakte loetud tekstides, esitab kriitilisi küsimusi ning eristab libauudiseid tõestest uudistest;
- 6) märkab kujundlikku keelekasutust mõjutusvahendina ning mõistab selle tähendust ja tagajärgi.

Tekstiloomed

Õpilane:

- 1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet nii raamatukogust kui ka internetist, valides kriitiliselt välja sobivad allikad ning osundades neid viitamisel sobivas vormis;
- 2) kirjutab oma tekste protsessikeskselt, alustades teksti kavandamisest ja jätkates tagasiside arvestamisega, toimetamise, viimistlemise ning lõpuks teksti avaldamisega sobival viisil.
- 3) kasutab erinevaid alusteksti kasutamise võtteid;
- 4) kirjutab eesmärgipäraselt erinevaid tekste: kirjandit, valitud meediateksti ja arvamustlugu.

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) nimetab eesti keele murdeid, toob näiteid murdekeele eripäradest;
- 2) nimetab oskuskeeli, kasutab oskussõnastikke ja teab erialamärgendi tähendust sõnastikes;
- 3) kirjeldab algustäheõigekirja reegleid, eristab ametlikku ja mitteametlikku konteksti algustähe valikul;
- 4) nimetab sõnaliike, leiab need lausest ja toob sõnaliikide näiteid;
- 5) teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust;
- 6) leiab õigekirjajuhiseid keeleallikatest;
- 7) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;
- 8) kirjeldab lause suhtluseemärki, määrab lauseliikmed;
- 9) selgitab rind- ja põimlause erinevust, leiab rind- ja põimlause osad, sidendid ning kasutab neid korrektselt ja eesmärgipäraselt;
- 10) kirjavahemärgistab liht- ja liitlauseid, segaliitlauseid, otsekõnega lauseid, põhjendab sidendi ja märgi valikut;
- 11) valib konteksti otsekõne, tsitaadi või kaudkõne, märgib need kirjas korrektselt.

8. klassi õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

- 1) Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine. Märkmete tegemine kuulamise ajal, asjakohaste küsimuste esitamine. Suulise arutelu tulemuste kirjapanemine. Konspekt. Märksõnade valik ja funktsioon. Üksteise konspektide lugemine ja täiendamine.
- 2) Üksteise tekstide viisakas tagasisidestamine nii suuliselt kui ka kirjalikult. Kaaslase julgustamine, kiitmine, parandusettepanekute pakkumine.
- 3) Väitlus, väitluse reeglid. Vestluspartneri väite ümbersõnastamine, selle kohta küsimuste esitamine. Oma hinnangu andmine. Poolt- ja vastuargumendi esitamine. Järeldamine ja üldistamine. Väitlemine rühmas. Virtuaalkeskkonna suhtlussituatsioonide analüüsimine.

Teksti vastuvõtt

- 1) Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst, entsüklopeedia jne) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Populaarteadusliku keelealase artikli lugemine, teabe vahendamine kaaslastele. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.
- 2) Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud. Meedia võimalused ja eesmärgid tänapäeval. Meediakanalid: televisioon, raadio, veeb. Kvaliteetajakirjandus, kultuuriajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Eri väljaannete võrdlemine.

- 3) Meediatekstide põhiliikide kordamine ja võrdlemine eri meedia kanalites ning väljaannetes. Arvamust vahendavate tekstide võrdlemine ja analüüs: arvamslugu, essee, arvustus. Peamised retoorilised võtted arvamustekstides, keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Autori seisukoha leidmine ja ümbersõnastamine ning enda hinnangu sõnastamine. Fakti ja arvamuse eristamine, faktide kontrollimine. Libauudise äratundmine.

Tekstiloome

- 1) Alustekstide (meedia- ja teabetekstid) põhjal kirjutamine. Alusteksti põhjal kirjutamise eeltöö: mõtete leidmine loetud tekstidest, enda mõtetega sidumine. Teema ja peamõtte sõnastamine. Kava koostamine, mustandi kirjutamine. Tagasiside mustandile. Teksti ülesehitus ja sidusus, teksti liigendamine. Alusteksti kasutamise võtted: tsitaat ja referaat. Ümbersõnastamine. Alustekstist saadud mõtete väljendamiseks vajalike keelereeglite ja väljendusvahendite kasutamine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Looomevara.
- 2) Valitud žanis faktipõhise meediateksti kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad. Teksti ülesehitus ja sobivate keelevahendite valik. Eeskujutekstide analüüs, eesmärgi, sihtrühma ja avaldamiskoha valimine.
- 3) Arvamusloo kirjutamine: eeskujutekstide analüüs, eesmärgi, sihtrühma ja avaldamiskoha valimine. Põhiseisukohtade esitamine, teksti ülesehitus ja sidusus, sobivate keelevahendite valik. Kaaslase teksti tagasisidestamine, enda teksti ümberkirjutamine ja toimetamine kommentaaride põhjal. Teksti avaldamine.

Keeleteadlikkus

Eesti keele erikujud. Murded. Oskuskeeled. Valdkonna oskussõnastike kasutamine.

Algustäheõigekiri

- 1) Algustähe reeglite leidmine EKI teatmikust jm allikatest, saadud teabe kasutamine. Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad. Ametliku ja mitteametliku konteksti arvestamine algustähe valikul.
- 2) Sõnaliikide meenutamine: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Määr- ja kaassõnade eristamine. Liit-, ühend- ja väljendtegeusõna.

Lauseõpetus ja õigekiri

- 1) Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lause vahetud moodustajad e fraasid. Fraaside ja sõnaliikide seosed. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Lauseliikmete määramine.
- 2) Rinnastusseos. Koondlause. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.
- 3) Liht- ja liitlause. Keerulisemad segaliitlause. Lauseskeemid. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rinnastavad sündid. Rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause kirjavahemärgistamine. Segaliitlause ja selle ehitus. Lauselühend kui lause tihendaja. Lauselühendi funktsioon ja sobivus eri teksti liikidesse. Lauselühendi kirjavahemärgistamine. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Sõnajärg lauses ja fraasis.
- 4) Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Nende kasutus ja õigekiri. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaadi valimine enda teksti. Otsekõne ja kaudkõne võrdlemine, otsekõne muutmine kaudkõneks ja vastupidi.

8. klassi praktilised tööd

- 1) Ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, spordivõistlused;
- 2) loomingulised tööd näiteks etenduse lavastamine, kahekõne loomine;
- 3) teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine;
- 4) õuesõppe korraldamine;
- 5) kultuuritegelastega kohtumine;
- 6) töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
- 7) eri liiki tekstide kirjutamine;
- 8) esitluse, plakatite, ettekannete koostamine ja kaitsmine;
- 9) rühma- ja paaristööd;
- 10) filmide ja videote vaatamine õpetliku sisuga;
- 11) kuulamisülesannete täitmine;
- 12) viktoriinides, olümpiaadides osalemine;
- 13) küsimustele vastamine ja arutelude läbiviimine;
- 14) ülesannete koostamine ja lahendamine e-keskkonnas;
- 15) liikumispauside läbiviimine;
- 16) arutleva kirjandi ja alusteksti kirjutamine.

8. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna füüsilist keskkonda järgmistel viisidel:

Ühes klassiruumis, kus õpilased saavad mööblit paindlikult ümber paigutada, soodustamaks liikumisega seotud tegevusi nagu dramatiseeringud, õppemängud ja rühmatöö.

- 1) Kool võimaldab klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikone, samuti info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ning vastavalt õppekavale ettevalmistatud õppematerjale ja -vahendeid.
- 2) Kool tagab õpilastele ja õpetajatele turvalise õppekeskkonna nii sise- kui ka välitingimustes;
- 3) Õppimise keskkond kohandub vastavalt õpetatavatele teemadele ning keeleõpetaja kasutab erinevaid meetodeid, sealhulgas aktiivseid tegevusi, ülesandeid ja illustratsioone, et edastada õppematerjali õpilastele.
- 4) Keele õpetamise ruumides on vastavalt läbitvale teemale "räägivad" seinad, mis sisaldavad piltsõnastikke, reegleid, tähestikke ja muud visuaalset tuge õppimisele.
- 5) Sõltuvalt õpetaja valikust töötavad õpilased õpikeskustes, kasutades individuaalseks või koostööl põhinevaks tekstiloominguks sarnast Google Docsi tüüpi programmi, kus õpetaja annab juhiseid ja vajadusel on saadaval e-juhendid.
- 6) Õpilased kasutavad õpetaja poolt valmistatud eakohaseid õppematerjale;
- 7) Õpetaja kasutab eesti keele ja kirjanduse tundides arusaadavat sihtkeelt ning julgustab neid tunnis kaasa mõtlema äratades sellega õpilaste huvi õppimise vastu.

8. klassi hindamine

Keeleõppes on suur tähtsus erinevate kirjalike tekstide analüüsimisel, kuna kirjalik väljendusoskus on peamine viis keeleoskuse hindamisel. Õigekirja korrektsust ja teadlikke keelevalikuid hinnatakse tavaliselt osana tekstiloomes protsessist, võttes arvesse teksti tüüpi ja kirjutamise eesmärki.

Eesti keele õppekavas hinnatakse erinevaid tekstiliike, sealhulgas jutustavaid, kirjeldavaid ja argumenteerivaid tekste, näiteks kirjalikke jutustusi ja arvustusi tekstide põhjal. Teabetekstides hinnatakse kirjeldusi, iseloomustust, kokkuvõtteid, esitlusi ning e-kirjade koostamist.

Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid hõlmavad teksti sisu ja struktuuri, sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu,
- 3) tekstiloomet,
- 4) tekstide õigekeelsust.

8. klassi õpilane võtab osa eesti keele ja kirjanduse üleminekuksamist, mille eesmärk on kontrollida nende põhikoolis omandatud teadmisi, oskusi ja vilumusi. Ülesanded on koostatud lähtuvalt 8. klassi õppekavast ning hindamisel tuginetakse 9. klassi riigieksami hindamisjuhendile.

9. klassi õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- 2) esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- 3) teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte;
- 4) arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides;
- 5) põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 6) märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid;
- 7) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- 2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- 3) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast;
- 4) teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
- 5) hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;
- 6) võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule;
- 7) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega;
- 8) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.

Tekstiloomet

Õpilane:

- 1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;
- 2) kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa;

- 3) ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;
- 4) esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- 5) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamuslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri);
- 6) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimingu eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale;
- 7) kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;
- 8) kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid.

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult;
- 2) suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;
- 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit;
- 4) kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides;
- 5) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni;
- 6) tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet;
- 7) kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid;
- 8) kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;
- 9) kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.

9. klassi õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

- 1) Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud.
- 2) Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.
- 3) Veebis kommenteerimine, keeleviisakus ja -väärikus, anonüümsuse mõju keelekasutusele.
- 4) Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis, loetu kirjalik ja suuline vahendamine.
- 5) Väitlus, väitluse reeglid.

Teksti vastuvõtt

- 1) Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine.
- 2) Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine.
- 3) Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.
- 4) Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine.

Tekstiloomed

- 1) Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine.
- 2) Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.
- 3) Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.
- 4) Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.

Keeleteadlikkus

- 1) Keeleuendus. Keeleuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega.
- 2) Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehäälduse, õige muutmisviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.

Häälikuõpetus ja õigekiri

- 1) Poolitamine, sealhulgas võõrsõnade ja nimede poolitamine.
- 2) Arvuti keelekorrektori kasutamine.

Sõnavaraõpetus

- 1) Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.
- 2) Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited.

Vormiõpetus ja õigekiri

Muutumate sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.

Muud õigekirjateemad

- 1) Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid. Kohad ja ehitised. Asutused, ettevõtted ja organisatsioonid, riigid ja osariigid. Perioodikaväljaanded. Teosed, dokumendid ja sarjad. Ajaloosündmused. Üritused. Kaubad. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus.
- 2) Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.
- 3) Arvuti keelekorrektori kasutamine.

9. klassi praktilised tööd

- 1) ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, spordivõistlused jne
- 2) loomingulised tööd, kontserdiosa ettevalmistamine ja esitamine, kirjandus- või kunstiteose ning filmi ning õppevideo põhjal lühi ümberjutustuse, arutleva kirjandi kirjutamine, illustreerimine;
- 3) Õppematerjalide valmistamine -, õppemäng, õppeülesannete komplektid jne;
- 4) Teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine;
- 5) Õuesõppe, näituste ekskursioonide korraldamine;
- 6) kultuuritegelastega kohtumine;
- 7) hommikuring, ilma- ja loodusvaatlus;
- 8) dramatiseering (kahekõned, käpiknukud, pildiseeriad);
- 9) talvised tegevused (suusatamine, kelgutamine, uisutamine);
- 10) tutvus kooliruumide ja kooliümbrusega;
- 11) töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);

- 12) eri liiki tekstide kirjutamine;
- 13) esitluse, plakatite, ettekannete, referaatide, uurimistöde koostamine ja kaitsmine;
- 14) rühma ja paaristööd;
- 15) kõne ja väitluse, dialoogi koostamine ning esitamine;
- 16) rollimängud, näitlemine, etlemine;
- 17) filmide vaatamine;
- 18) töö meediatekstidega;
- 19) tarbetekstide koostamine;
- 20) arutleva kirjandi kirjutamine;
- 21) kuulamisülesannete täitmine;
- 22) viktoriinides osalemine;
- 23) enda luuletuste kirjutamine;
- 24) ülesannete ja harjutuste, ristsõnade koostamine ja lahendamine;
- 25) küsimustele vastamine ja arutelude ning liikumispauside läbiviimine;
- 26) ülesannete koostamine ja lahendamine e-keskkonnas;
- 27) laulude laulmine;

9. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna füüsilist keskkonda järgmistel viisidel:

- 1) Ühes klassiruumis, kus õpilased saavad mööblit paindlikult ümber paigutada, soodustamaks liikumisega seotud tegevusi nagu dramatiseeringud, õppemängud ja rühmatöö.
- 2) Kool võimaldab klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikone, samuti info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ning vastavalt õppekavale ettevalmistatud õppematerjale ja -vahendeid.
- 3) Kool tagab õpilastele ja õpetajatele turvalise õppekeskkonna nii sise- kui ka välitingimustes;
- 4) Õppimise keskkond kohandub vastavalt õpetatavatele teemadele ning keeleõpetaja kasutab erinevaid meetodeid, sealhulgas aktiivseid tegevusi, ülesandeid ja illustratsioone, et edastada õppematerjali õpilastele.
- 5) Keele õpetamise ruumides on vastavalt läbitvale teemale "räägivad" seinad, mis sisaldavad piltsõnastikke, reegleid, tähestikke ja muud visuaalset tuge õppimisele.
- 6) Sõltuvalt õpetaja valikust töötavad õpilased õpikeskustes, kasutades individuaalseks või koostööl põhinevaks tekstiloominguks sarnast Google Docsi tüüpi programmi, kus õpetaja annab juhiseid ja vajadusel on saadaval e-juhendid.
- 7) Õpilased kasutavad õpetaja poolt valmistatud eakohaseid õppematerjale;
- 8) Õpetaja kasutab eesti keele ja kirjanduse tundides arusaadavat sihtkeelt ning julgustab neid tunnis kaasa mõtlema äratades sellega õpilaste huvi õppimise vastu.

9. klassi hindamine

Keeleõppes on suur tähtsus erinevate kirjalike tekstide analüüsimisel, kuna kirjalik väljendusoskus on peamine viis keeleoskuse hindamisel. Õigekirja korrektsust ja teadlikke keelevalikuid hinnatakse tavaliselt osana tekstiloomes protsessist, võttes arvesse teksti tüüpi ja kirjutamise eesmärki.

Eesti keele õppekavas hinnatakse erinevaid tekstiliike, sealhulgas jutustavaid, kirjeldavaid ja argumenteerivaid tekste, näiteks kirjalikke jutustusi ja arvustusi tekstide põhjal. Teabetekstides hinnatakse kirjeldusi, iseloomustust, kokkuvõtteid, esitlusi ning e-kirjade koostamist.

Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid hõlmavad teksti sisu ja struktuuri, sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Eesti keele õpetamisel 9.klassis hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist,
- 5) klassi lõpueksami sooritamist.

1.11. KIRJANDUS

1.11.1. Õppeaine kirjeldus

Kirjandusõpe alates 5. klassist on eraldi õppeaine, kus õpilane arendab oma lugemis-, mõtlemis- ja loomevõimet. Õpilased uurivad ilukirjanduse ja rahvaluule teoseid, mis aitavad kujundada nende esteetilisi ja eetilisi vaateid ning arendada mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpe toetab õpilase isiksuse arengut, aidates määratleda nende individuaalset ja kogukondlikku identiteeti ning teadvustada kultuuri mitmekesisust.

Lugemis- ja tekstitoimingud on olulised osad kirjandusõpetuses, sest lugemine on kirjanduse mõistmise alus. Õpilastele tutvustatakse erinevaid lugemisviise ja -mudeleid ning julgustatakse hindama ja jagama oma lugemiskogemusi. Põhikoolis keskendutakse lugemisele lähedaste teemade ja oluliste ilukirjandusteoste kaudu, mis aitavad mõista inimsuhteid, arendada empaatiavõimet ja kujundada lugemisharjumusi.

Kirjandusõppes õpivad õpilased mõistma tekstide väljendusvahendeid ning omandavad oskused tekstide analüüsimiseks ja tõlgendamiseks. Nad loevad erinevaid ilukirjandusteoseid, õpivad neid analüüsima ja sünteesima ning seostavad neid aktuaalsete teemade ja probleemidega, mis aitab neil kujundada enda maailmapilti.

Kirjandusteoste valikul lähtutakse nende kunstilisest väärtusest, positiivsest mõjust õpilastele ning õpilaste eakohastest võimetest ja huvidest. Samuti pööratakse tähelepanu eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanrite esindatusele.

Kirjandusõpetus tutvustatakse õpilastele ka pärimuskultuuri ja regionaalset kirjandust ning õpetatakse neid mõistma tekstide kultuuriloolist konteksti. Õpilastele pakutakse omaloomingulisi kirjutamiskogemusi ja suulisi esitlusi ning õpetatakse neid kasutama digitaalseid vahendeid tekstide loomiseks ja analüüsimiseks.

Kirjandus lõimub teiste õppeainetega, toetades üldpädevuste kujundamist ning läbivate teemade käsitlemist. Kirjandusõpetus aitab õpilastel mõista kunstiilike omavahelisi seoseid ning avastada, kuidas kirjanduslikud elemendid kajastuvad teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis.

NVPK õpetaja lähtub kirjandusteoste valikul õpilaste keeletasemest, eakohasusest ning kultuurilis-rahvuslikust eripärast.

Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloor, teater, film, kujutav kunst) ning toetab õppesisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja üldpädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjandusteoste valikuga.

1.11.2. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse;
- 2) väärtustab kirjandust rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub loometöösse lugupidamisega;
- 5) laiendab silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 6) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid ning valmidust võtta vastutus enda elu mõjutavate valikute ja otsuste eest;
- 7) avaldab arvamust ja sõnastab oma mõtteid;
- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid;
- 9) loob seoseid ühiskonnas toimuva ning enda väärtuste, ootuste ja tulevikuplaanide vahel.

1.11.3. Kooliastmete lõpuks omandatavad teadmised, oskused ja pädevused

II kooliaste (5.–6. klass)

Õpilane:

- 1) õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;
- 4) õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- 5) loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

III kooliaste

Õpilane:

- 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;

- 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- 2) loeb ladiusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- 6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- 9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- 10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 11) teeb kokkuvõtte teose süžees, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladiusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

1.2.4. Praktilised tööd

Kirjanduse tundides Narva Vanalinna Põhikoolis lauldakse keelele häälestamiseks tuntud eesti laule.

Tundides tehakse liikumispause. Samuti kevadel ja sügisel toimuvad tunnid õues, kus õpilased rakendavad enda keele teadmisi ja oskusi.

Veel toimuvad kooli poolt korraldatud muuseumi-, teatripäevad ja maastikumängud, kinoteatri külastused, kohtumised tuntud kultuuritegelastega.

5. klassi kirjandus

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) Loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost.
- 2) Loeb lususalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, rakendab õpetaja juhendamisel olulisi lugemisstrateegiaid ja -meetodeid ning on võimeline jälgima ja hindama oma lugemisoskust.
- 3) Kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi
- 4) Kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad.
- 5) Hindab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat mitmekülgset kultuuripärandit.
- 6) Eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid.
- 7) Nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi.
- 8) Koostab proosateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte.
- 9) Suudab nimetada teose teemat, analüüsida sellega seotud tegelaste probleeme ja väärtushoiakuid ning väljendada teose peamõtet.
- 10) Iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist.
- 11) Järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut.
- 12) Rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta.
- 13) Kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste.
- 14) Osaleb aruteludes aktiivselt, avaldades ja põhjendades oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides sobivaid näiteid tekstist ning on võimeline tegema koostööd teiste arutelupartneritega.
- 15) Esitab (peast) luuletuse või rolliteksti, taotleb esituse lususust, selgust ja tekstitäpsust.
- 16) Annab tagasisidet enda ja teiste esitusele.
- 17) Jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal.
- 18) Kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Loeb vähemalt nelilaste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine. Autoriõiguse mõistmine.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Pärimuskultuur. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid.

Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine.

Mõisted: ajalooline jutustus, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti kui terviku mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetega ning märksõnadena.

Teose teema ja kesksete mõtete leidmine ning sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine. Tegelas vaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjused ja tagajärjed.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.

Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused.

Tekstiloome

Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt vm). Tegelas ja olustiku kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.

Teksti esitamine ja kuulamine

Luuletuse esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Terviklikult käsitletavat teosed

- 1) A. Lindgren „Röövlitütar Ronja“
- 2) O. Preussler „Väike nõid“
- 3) A. Lindgren „Meisterdetektiiv Blomkvist“
- 4) A. Kivirähk „Sirlid, Siim ja saladused“
- 5) Fr. Tuglas „Siil“
- 6) E. Kärstner „Veel üks Lotte“
- 7) J. Kross „Mardileib“

- 8) D. Landy „Detektiiv Luuker Leebesurm“ (1. OSA)
- 9) Baum, L. Frank „Võlur Oz”

5. klassi praktilised tööd on:

- 1) ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, spordivõistlused
- 2) loomingulised tööd näiteks etenduse lavastamine, kahekõne loomine
- 3) teatrietenduste, kino, muuseumide külastamine
- 4) õuesõppe korraldamine
- 5) kultuuritegelastega kohtumine
- 6) töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms)
- 7) eri liiki tekstide kirjutamine
- 8) esitluse, plakatiite, ettekannete koostamine ja kaitsmine
- 9) rühma- ja paaristööd
- 10) filmide ja videote vaatamine õpetliku sisuga
- 11) kuulamisülesannete täitmine
- 12) viktoriinides, olümpiaadides osalemine
- 13) küsimustele vastamine ja arutelude läbiviimine
- 14) ülesannete koostamine ja lahendamine e-keskkonnas
- 15) liikumispauside läbiviimine

5. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) klassis, kus on “rääkivad seinad” (nt piltsõnastikud, reeglid, tähestik jne)
- 3) väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni;
- 2) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid.

5.klassi kirjanduse hindamine

Eesti kirjanduse õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid on mitmekesised. Need hõlmavad suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi, nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded.

Arutluste (nt arutlevate kirjandite) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumenteeritust, seostatust. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet.

Kõikides kirjalikes töödes tähistab aineõpetaja keelevead, kuid hindamisel arvestab soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

6.klassi kirjanduse õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost;

- 2) loeb ladiusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;
- 4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;
- 5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;
- 6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;
- 7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;
- 8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;
- 10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;
- 11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;
- 12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- 13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- 14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- 15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- 16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- 17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladiusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- 19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

6.klassi kirjanduse õppesisu

Lugemine

Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil.

Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal.

Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teksti kui terviku mõistmine

Mälu- ehk faktiküsimuste ja loovküsimuste koostamine. Küsimustele tsitaadiga vastamine (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast.

Teksti kavandamine: kavapunktid küsi- ja väitlausete ning märksõnadena.

Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine.

Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.

Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse, sh metakeele mõistmine.

Mõisted: epiteet, võrdlus, vanasõna, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, algriim. Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine.

Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.

Kõnekäändude ja vanasõnade olemus, nende tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.

Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest.

Luuleteksti tõlgendamine.

Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased ning tunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jm).

Tekke- ja seletusmuistendi, vägilasmuistendi tunnused.

Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused, teema ja idee, probleem, pea- ja kõrvaltegelane, tüüptegelane.

Esitamine

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine.

Luuleteksti esitamine peast. Kriteeriumite põhjal klassikaaslaste luuletuse esitamise hindamine.

Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

Rollimäng, rolliteksti esitamine.

Omalooming

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:

- loomamuinasjutt, imemuinasjutt, tekke- või seletusmuistend, hiiu- või vägilasmuistend, seiklus- või fantaasiajutt, mälestuslugu;

- jutuke vanasõnade või kõnekäändude põhjal,
- algustähekordustega naljalugu, luuletus etteantud riimide põhjal või iseseisvalt samasisuline jutt luuletuse põhjal
- looduskirjeldus, loom- või kirjandusliku tegelase kirjeldus, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülg,
- sündmustiku või tegelasega seotud kuulutus,
- loo sündmustiku edasiarendus; uus või jätkuv lõpp loole
- tegelastevaheline dialoog.

Kirjandustekstide valik

Loetakse eri liiki tekste, milles kajastuvad järgnevad teemavaldkonnad:

Väärtused ja kõlblus. Enesehinnang. Ausus enese ja teiste vastu. Iseenda ning teiste vajadused ja huvid. Arusaamine heast ja halvast. Õiglus ja ebaõiglus. Kiiduväärne ja taunitav. Erinevus teistest. Minu hobid ja huvid. Minu tervis ja tulevik. Rikkuse ja vaesusega seotud probleemid. Kohustused ja vastutus. Üksiolek ja hirmud

Kodus ja koolis. Perekond. Kodu turvalisus. Vägivald kodus. Armastus oma kodu ja koduste vastu. Suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega. Suhted õdede, vendade, teiste lähisugulastega. Poiste ja tüdrukute suhted. Sallivus teistsuguste inimeste suhtes. Abivajaja ning aitaja. Nohiklikkus ja tõrjutus. Piir oma ja võõra vahel. Piir lubatu ja lubamatu vahel

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus. Rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale. Matkamine kodukohas ning reisimine kauges maades. Kultuuride mitmekesisus. Erinevate rahvaste uskumused ja tavad. Käitumine erinevates kultuuriruumides. Külalislahkus. Lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse. Kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad.

Mängiv inimene. Ringmängud ja mängulust. Sõnamängud. Teatri võlumaailm. Leidlik probleemide lahendamine. Iuelamused. Loominguline koostöö. Mängult ja päriselt. Põhjendatud ja põhjendamata riskid Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng. Minu osa looduse hoidmisel. Austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse. Hädasolija aitamine. Lemmikloomad ning vastutus nende eest. Aastaaegade omanäolisus.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Minu juured. Seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel. Traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse. Suhe keelesse. Kodupaiga keel. Suhted teiste rahvustega.

Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon. Avastamisrõõm ja õppimiskogemused. Tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused. Internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas. Internet kui ohuallikas. Käitumine suhtlusportaalides. Film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad.

Soovituslik loend teoste terviklikuks käsitlemiseks

- 1) S. Rannamaa „Kadri“
- 2) E. Raud „Kalevipoeg“
- 3) A. Kivirähk „Sibulad ja šokolaad“
- 4) Fr. R. Kretzwald, Fr. R. Faehlmann „Muistendid. Paiklikud ennemuistsed jutud“
- 5) M. Twain „Tom Sawyeri seiklused“
- 6) Astrid Lindgreni „Vennad Lõvisüdamed“

Rahvaluuletekstid

Rahvalaulud: töölaulud, laulud tarkusest ja rumalusest, maagilised laulud, loitsud. „Kalevala” lood. Looma- ja imemuinasjutud. Tekke- ja seletusmuistendid. Hiiu- ja vägilasmuistendid (Kalevipoeg, Suur Tõll). Piibllilood, erinevate rahvaste müüdid. Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid

Friedrich Reinhold Kreutzwald, Eno Raud, Silvia Rannamaa, Mark Twain, Andrus Kivirähk, Friedrich Robert Faehlmann, Astrid Lindgren

6.klassi praktilised tööd on:

- eri liiki tekstide kirjutamine
- esitluse, plakatite, ettekannete koostamine ja kaitsmine
- rühma- ja paaristööd
- rollimängud, näitlemine
- filmide ja videote vaatamine õpetliku sisuga
- enda luuletuste kirjutamine
- küsimustele vastamine ja arutelude läbiviimine
- liikumispauside läbiviimine
- laulude laulmine

6.klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) klassis, kus on “rääkivad seinad” (nt piltsõnastikud, reeglid, tähestik jne)
- 3) väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) klassiruumis kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

6.klassi hindamine

Kirjanduse õppimisel 6.klassis hinnatakse

- 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist;
- 2) tekstide jutustamist ja esitamist;
- 3) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist;
- 4) omaloomingulisi töid;
- 5) kirjandusteadmisi (nt kirjandusmõistete ja kirjandusloolise konteksti tundmist).

Kirjanduse hindamisel pole alati (nt loovtöodes ja tekstitõlgendustes) võimalik täpselt määratleda teadmiste ja oskuste standardit, mistõttu on hindamise skaala võrdlemisi paindlik.

Hinnates omaloomingulisi töid, tunnustatakse idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka.

Eesti kirjanduse õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid on mitmekesised. Need hõlmavad suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmetoostarbelisi sooritusi, nagu individuaalsed, paaris- ja

rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded. Lisaks sellele hinnatakse oskusi edendavad sooritusülesanded, nagu luule-, proosa- ja draamateksti esitamine, arutleva kirjandi kirjutamine, uurimis- või praktilise töö tegemine, ettekande loomine ja esitlemine, avalik esinemine. Lugemiskontrolli käigus hinnatakse nii faktiteadmisi kui ka arutlusele suunavaid analüüsi- ja tõlgendusoskusi, mõttevahetust teksti väärtuste ja sõnumi üle.

Kõikides kirjalikes töodes tähistab aineõpetaja keelevead, kuid hindamisel arvestab soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

7. klassi kirjanduse õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb mitmekesisid kirjandusteoseid erinevates žanrites, sealhulgas tüvitekste, analüüsib ja interpreteerib vähemalt neli lõpetatud raamatut nii eesti kui ka maailmakirjandusest;
- 2) omab sujuvat ja sügavat lugemisoskust, rakendades erinevaid lugemisviise ja -strateegiaid vastavalt lugemise eesmärgile ja teksti tüübile, oskab hinnata oma lugemisoskust ning suunata ja juhtida oma lugemisprotsessi vastavalt vajadusele;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud teavet, sealhulgas ajakirjandust ja meediatekste, suudab kriitiliselt hinnata ja otstarbekalt kasutada erinevaid allikaid ja keskkondi, järgib teabe kasutamise ja jagamise eetikast ning õiguslikke nõudeid;
- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning suudab neid edasi anda, jagades oma kultuurikogemust. Lisaks hindab ta nii kodu- kui ka maailmakultuuri mitmekesisust ja väärtustab seda;
- 5) kirjeldab pärimuse olemust, tuues näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kohalikust piirkonnast või kodukohast;
- 6) kasutab rahvaluule elemente nii suulises kui ka kirjalikus tekstiloomes.
- 7) tuvastab ilukirjanduse põhilisi tüüpe ja olulisi žanre, selgitades nende eripärasid ning esitades illustreerivaid näiteid;
- 8) valib endale lugemiseks sobivat kirjandust ning oskab põhjendada oma valikut, tutvustab loetud raamatuid ja nende autoreid ning jagab oma lugemiselamusi ja -kogemusi teistega;
- 9) rõhutab luuletuse teemalisi ja lüürilisi eripärasid ning paneb tähele keele- ja vormikasutuse erisusi, süvendab luuletuse kujundlikkuse tähendust ning avab selle varjatud tähendusi;
- 10) identifitseerib teose põhiteema, analüüsib selle peamisi sündmusi, keskseid probleeme ning seoseid põhjuste ja tagajärgede vahel, formuleerib teose põhisisu ja peamõtte;
- 11) teeb kokkuvõtte teose süžees, selgitades põhjalikult loo tegevuskoha ja -aja valikut, iseloomustab ja võrdleb ta tegelasi, süvenedes nende omadustesse, ning analüüsib tegelaste vahelisi suhteid ja nendega seotud väärtushoiakuid;
- 12) analüüsib kirjandusteose vormilisi võtteid ja kompositsiooni, ning seob neid tihedalt teose sisuga;
- 13) täiustab oma sõnavara, otsides infot tundmatute sõnade ja väljendite ning loetud materjali konteksti kohta;
- 14) kirjeldab kirjandusteose keelekasutuse eripära ning tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, nagu epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja sire, tõlgendab nende kujundite tähendust ja rolli tekstis ning rakendab neid omaenda tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 16) koostab mitmesuguseid loomingulisi töid, hõlmates kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 17) tunnustab korrektsem keelekasutuse tähtsust nii suulises kui ka kirjalikus väljenduses ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistamise nõudeid;
- 18) võtab aktiivselt osa aruteludest, väljendades selgelt ja sobivalt oma põhjendatud seisukohti ning andes ning kuulates tagasisidet, arvestab ka teiste seisukohti ning on valmis koostööks;

- 19) koostab ning esitab ettekande, tuginedes loetud teosele, mõnele kultuurinähtusele või oma kultuurikogemusele, kasutades selleks esitlustarkvara;
- 20) esitleb luule-, proosa- või draamateksti, püüdes tagada esituse sujuvust, arusaadavust ja täpsust ning selgitades teksti valikut ja selle tähendust;
- 21) rakendab tekstianalüüsis adekvaatselt kirjanduse põhimõisteid.

7. klassi kirjanduse õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Loeb neli tervikteosteesti ja maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid, toetades sellega õppekava teemasid ja üld- ning valdkonnapädevuste arengut.

Leides huvitava kirjandusteose, loeb seda iseseisvalt, tutvustades autorit, teemat, narratiivi, probleemistikku ja poetikat ning võrreldes teiste teostega. Jagab klassikaaslastele lugemissoovitusi. Lisaks loeb soovitatud tervikteoseid nii tunnis kui ka väljaspool tundi. Õpib erinevaid lugemisstrateegiaid ja -protsesse, tehes analüüsi ja hindamist ning täites erinevaid lugemisülesandeid, sealhulgas kriitilist lugemist ja tundmatute sõnade tähenduse väljaselgitamist. Kasutab raamatukogu ja digitaalseid ressursse nagu Eesti Rahvusraamatukogu, e-teavikud ja -teenused (nt ESTER, MIRKO, DIGAR), digiraamatud jms, samuti täiendab kirjandusteadmisi erinevate allikate abil, sealhulgas Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Pärimuskultuur: tavad, muutuv pärimus, looduspärimus, linnalegendid, kohanimed folklooris. Eesti kirjanike muuseumid.

Rahvaluule: tunnusjooned, regilaul, muinasjutud, kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, naljandid ja anekdoodid, tänapäeva folkloor. Rahvaluule veebilehed.

Kirjandusteose dramatiseering: lavastus, draamateksti analüüs, Eesti teatri ajalugu, teatritega tutvumine.

Teose ekraniseering: mängu- ja dokumentaalfilmid, filmikunsti väljendusvahendid, kirjandusteose ja filmi võrdlus, kirjandus ja visuaalsed kunstid, kirjandus ja fotograafia.

Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid: eepika, lüürika, draamatika, romaani, novelli, luule põhitunnused, ühismeedia- ja rääpluule, komöödia, tragöödia ja draama.

Mõisted: algriim, ballaad, biograafia, draama, eepos, haiku, jutustus, komöödia, kordus, lüürika, metafoor, muinasjutt, müüt, novell, ood, sonett, žanr, tragöödia.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mõistmine mitmetähenduslikkuse kaudu. Küsimuste koostamine ja nendele vastamine tsitaadiga või oma sõnadega. Teksti kavandamine väitlausetega ja märksõnadena. Kokkuvõtte tegemine tekstist. Teemade ja probleemide sõnastamine, nende arutamine. Pöördeliste sündmuste leidmine ja põhjuse-tagajärje seoste tuvastamine. Näidete ja tsitaatide leidmine ning nende põhjendamine. Teksti seostamine isikliku kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Kirjandusliku tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud, suhted teistega. Sise- ja põhikonfliktide määratlemine ja analüüs. Erinevate teoste peategelaste võrdlus. Sündmuste aja ja koha määramine, miljöö kirjeldamine. Teose loomise konteksti ja ajastuainese leidmine. Reaalsuse ja fantaasia suhete uurimine kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelementide mõistmine. Ilukirjandusteksti väljendusvahendite uurimine, kujundliku keelekasutuse mõistmine. Enda väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ja arendamine. Kõla-, kõne- ja lausekujundite tuvastamine ning nende seostamine tekstiga. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Allegooria ja allteksti mõistmine tekstis.

Luuleteksti poeetika eritlemine: temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luuletuse isikliku kogemusega seostamine.

Tekstiloomed

Kirjutab loovaid töid erinevates stiilides ja žanrites, sealhulgas kirjeldavas ja jutustavas vormis. Osaleb tekstiloomed tegevustes nii paaris- kui ka rühmatööna. Loob tekste, mis põhinevad algmaterjalil või neile toetudes. Lisaks kirjutab arutlevaid tekste ning arvustusi kirjandusteoste, filmide või lavastuste kohta. Väljendab oma arvamust, põhjendab seda ning kaitseb seda, toetudes oma kogemustele ja tekstilistele näidetele.

Mõned võimalused tekstiloomeks:

Omaloomingulised tööd: Kirjutades omaloomingulist teksti, võivad õpilased väljendada oma ideid ja fantaasiat läbi erinevate žanrite nagu luule, proosa, draama või isegi koomiks.

Kirjeldav ja jutustav laad: Õpilased suudavad kirjeldada detaile, luua atmosfääri ja viia lugeja või kuulaja loo sisse, olgu selleks siis lüüriline luuletus, haarav jutustus või kaasahaarav näidend.

Paaris- ja rühmatöö: Tekstiloomed võib olla ka koostööprojekt, kus mitu inimest töötavad koos, et luua midagi uut ja originaalset.

Alustekstile tuginev kirjutamine: Tekstiloomed võib põhineda ka olemasolevatel tekstidel, olgu selleks siis mõne teise autori töö või enda varasem loom.

Arutlev tekst: Tekstiloomed hõlmab ka arutleva teksti kirjutamist, kus väljendame oma seisukohti, põhjendame neid ning pakume välja argumente ja vastuväiteid.

Arvustuste kirjutamine: Arvustuste kirjutamine võimaldab meil analüüsida ja hinnata erinevaid kunstiteoseid nagu kirjandus, filmid või lavastused ning jagada oma arvamust teistega.

Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine: Tekstiloomed hõlmab ka oskust sõnastada selgelt oma seisukohti, neid põhjendada ja vajadusel ka teiste vastuväiteid ümber lükata.

Väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidetega: Oluline osa tekstiloomed oskusest on võime toetada oma väiteid ja seisukohti näidetega oma kogemusest või tekstinäidetest.

Suuline väljendusoskus on samuti oluline, eriti kui soovime oma tekste esitada või teistega jagada.

Luule-, proosa- või draamateksti esitamine: Suuline esitus võimaldab anda oma tekstidele elu ja emotsiooni, olgu selleks siis luuletuse või näidendi ette lugemine.

Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine: Enne esinemist on oluline mõista, millist sõnumit soovib autor edastada ja valmistuda selleks ette, olgu selleks siis teksti õppimine või ettekande struktuuri planeerimine.

Tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine: Esitusega kaasnevad mitmed kõnelemise aspektid nagu tempo, hääle tugevus ja intonatsioon, mis aitavad edastada teksti emotsionaalset varjundit ja rõhku.

Diktsiooni jälgimine: Selge diktsioon on oluline, et teksti sõnum jõuaks kuulajani arusaadavalt ja selgelt.

Aktiivne ja tõhus kuulamine: Kuulamine on oluline oskus nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, aidates õpilastel mõista teiste loodud teksti või sõnumit ja reageerida sellele asjakohaselt. Autoreid ja teoseid valides tuleb arvestada kultuuri järjepidevusega ning ea eripäraga, soovitades eesti väärtkirjandust ja teoseid, mis on olulised meie kultuurile ja identiteedile.

Tüvitekste:

E.Raud "Kalevipoeg"; O. Luts, „Kevade“; Aidi Vallik „Kuidas elad, Ann?“, A. de Saint-Exupery „Väike prints“, Usundilised muistendid. Kaval-Antsu ja Vanapagana lood, Rowlingi "Harry Potter, tarkade kivi".

Luule:

Hando Runnel, August Sang, Kristiina Ehin, Lehte Hainsalu, Joel Sang, Aita Kivi, Contra, Mart Juur, Karl Martin Sinijärv, Ilmar Laaban, Andres Ehin, Doris Kareva, Johny B Isotamm, Virve Osila.

Proosa:

- 1) O.Luts „Kevade“
- 2) A.Vallik „Kuidas elad, Ann?“
- 3) N.Kippel „Meelis“
- 4) J. K. Rowling „Harry Potter ja tarkade kivi“
- 5) H.Nõu „Pea suu“
- 6) Kaval-Antsu ja Vanapagana lood”

Rahvaluule:

Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised muistendid. M.J. Eisen "Rahaaugu jutud"

Rahvalaulud (laulud sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma- ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Rahvanaljandid, anekdoodid. Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid.

Sõpruseemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänud. Eesti rahva mõistatusi. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid.

Põhjalikumalt käsitletavad autorid:

Fred Jüssi, Viivi Luik Oskar Luts, Hando Runnel, Jüri Parijõgi

Pärimus:

valik eesti jt rahvaste muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised muistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäeva folklooritekste vm.

7. klassi praktilised tööd on:

- 1) Erinevat liikumisimprovisatsioonide loomine;
- 2) Paaris- või rühmatöö: koostab postri või esitluse valitud teema kohta;
- 3) Kuulamisülesannete täitmine;
- 4) loovtegevus (muistendi loomine, mõtteskeemide, plakatite jne koostamine);
- 5) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest;
- 6) analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- 7) selgitab ja kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 8) eristab ilukirjanduse põhiliike, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 9) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- 10) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;

- 11) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 12) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 13) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu taustakohta;
- 15) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 16) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 17) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 18) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 19) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 20) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 21) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 22) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

7. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna füüsilist keskkonda järgmistel viisidel:

- 1) Ühes klassiruumis, kus õpilased saavad mööblit paindlikult ümber paigutada, soodustamaks liikumisega seotud tegevusi nagu dramatiseeringud, õppemängud ja rühmatöö.
- 2) Kool võimaldab klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikone, samuti info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ning vastavalt õppekavale ettevalmistatud õppematerjale ja -vahendeid.
- 3) Kool tagab õpilastele ja õpetajatele turvalise õppekeskkonna nii sise- kui ka välitingimustes;
- 4) Õppimise keskkond kohandub vastavalt õpetatavatele teemadele ning keeleõpetaja kasutab erinevaid meetodeid, sealhulgas aktiivseid tegevusi, ülesandeid ja illustratsioone, et edastada õppematerjali õpilastele.
- 5) Keele õpetamise ruumides on vastavalt läbitvale teemale "räägivad" seinad, mis sisaldavad piltsõnastikke, reegleid, tähestikke ja muud visuaalset tuge õppimisele.
- 6) Sõltuvalt õpetaja valikust töötavad õpilased õpikeskustes, kasutades individuaalseks või koostööl põhinevaks tekstiloominguks sarnast Google Docsi tüüpi programmi, kus õpetaja annab juhiseid ja vajadusel on saadaval e-juhendid.
- 7) Õpilased kasutavad õpetaja poolt valmistatud eakohaseid õppematerjale;
- 8) Õpetaja kasutab kirjanduse tundides arusaadavat sihtkeelt ja julgustab neid tunnis kaasa mõtlema äratades sellega õpilaste huvi õppimise vastu.

7. klassi hindamine

Õpilaste kirjanduse õppeedukuse eelhindamine toimub kolm nädalat enne trimestri hinnete väljapanekut. Kokkuvõttev hindamine toimub õppeperioodi lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutamist.

Hindamisel töötatakse ühiselt välja hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilaste keelelist arengut.

Tunnikontrollide kuupäevad fikseeritakse vastavas graafikus.

Kontrolltööd ja tunnikontrolli saab parandatakse hindamisjuhendis vastu võetud tingimustel.

Kui õpilane kasutab kontrolltöö või tunnikontrolli ajal lubamatut kõrvalise abi, saab õpilane hinde „nõrk“.

Kui õpilasel on kodutöö tegemata või õppimata saab ta hindeks puudulikku hinde ehk “0”, mida peab järgneviks tunniks ära parandama.

7. klassis hinnatakse teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist, teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja või kaasõpilane keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustada töö väärtust ja sisu.

Luuletuse esitamisel hinnatakse ilmekust (esitaja loeb ilmekalt, pausid on õiges kohas), esinemiskultuuri (hääletoon, kehakeel, kontakt kuulajatega), esitust (luuletus esitatakse peast ilma kellegi abita), selgust (esitaja hääldab sõnu arusaadavalt ja õigesti).

Kõne ehk muu suulise vastuse esitamise kriteeriumid on kõne ülesehitus (sissejuhatus, arendus ja kokkuvõte), argumenteerimine (teemakohasus, sisukus), teemakohane sõnavara ja ühtne stiil, ajast kinnipidamine, kuulajate kaasamine esitusse (silmside, tagasiside saamine).

Õpitud sõnade kontrolli hindamiskriteeriumid on sõnad on õpitud selgeks, õpitud sõnade tähendused seletatakse, õpitud sõnu kasutatakse lauses, kasutatakse õigeid sõnavorme, sõnad kirjutatakse/hääldatakse õigesti.

Teksti või kirjaniku eluloo jutustamise kriteeriumid on järgmised: jutustus on teemakohane ja sorav, jutt on kõigile arusaadav ja korrektne, sisaldab täpseid fakte, põhjendamiseks tuuakse konkreetseid näiteid tekstist, lausekonstruktsioonid on eakohased, lausekonstruktsioonid on grammatiliselt õiged.

Kirjalik

Kirjandite kirjutamisel hinnatakse kirjandi pikkust (200 sõna), sisu ja ülesehitust, mis hõlmab enda alla pealkirja ja sissejuhatust, teemaarendust (alusteksti kasutamist, argumentatsiooni), lõppsõna; lausestus ja sõnavalik (sõnavalik ja lausemoodustus-ühildumine, sõnajärg, reksioon) ja õigekirja (kirjavahemärgistus- koma, jutumärgid, sidekriipsud, koolon, lause lõpumärgid). Samuti hinnatakse õigekirja ning vormimoodustust (algustäht, kokku- ja lahkukirjutamine, hääliku ortograafia, käänamine-pööramine); liigendust ja vormistust. Kui õpilasel esinevad kirjandis kordusvead, siis loetakse neid üheks veaks.

7.klass – (arutlev lühikirjand, essee) 200 sõna, 0-2 erilaadi viga, siis kirjandi sisu eest pannakse „20 punkti“, samas tekst vastab teemale, on üldistusjärgeline ja isikupärane, mõtted on esitatud selgelt ja veenvalt

Õigekirja eest võib saada „10 punkti“, siis kui tekstis on 0-2 erilaadi viga, samalaadseid vigu hindame üheks veaks (ühes sõnas esinevad eri tüüpi õigekeelsusvead; samas sõnas või morfoloogilises vormis korduvad vead)

Sõnavara ja stiili eest „5 punkti“, kui sõnavara on ulatuslik ja lauseehitus mitmekülgne, tekstis on 0-1 stiiliviga.

Ülesehituse eest „5 punkti“, siis kui tekst on liigendatud tervik, ülesehitus on loogiline ja sidus.

Kohustuslikku ilukirjanduse lugemiskontroll toimub kirjalikult.

Esitluse vormistamine

Tiitelleht on kujundatud nõuete kohaselt, esitlus vastab teemale, sisu on põhjalik ja esitatud informatsioon on õige ja korrektne. Kujundus on ühesugune, tausta ja teksti värvid on hästi eristatavad ja tekst hästi loetav. On lisatud materjalide loend, mis vastavalt nõuetele. Õpilane on kasutanud nõutavat keelelist struktuuri, Väljendusvahendid on täpsed ja diferentseeritud, õpilane on kasutanud mitmekesist sõnavara ning väljendeid. Vead esinevad harva, ei sega esitluse mõistmist.

Kujundav hindamine

Õpilaste suulisi ja kirjalikke vastuseid hinnatakse vastavalt õpilaste võimetele.

Kokkuvõttev hindamine

Õpilase trimestri hinne kujuneb saadud hinnetest, aastahinne kujuneb kolme trimestri hinnetest. Õpilase hindelisele tööle antakse suuline ja/või kirjalik hinnang ning sellest kujuneb välja hinne numbrilises ekvivalendis. Teadmisi ja oskusi hinnatakse viie palli süsteemis.

8. klassi kirjanduse õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;
- 2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- 3) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 4) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 5) teeb kokkuvõtte teose süžeele, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 6) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 7) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 8) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 9) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aine- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 10) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid;
- 11) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 12) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistuse nõudeid;
- 13) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 14) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 15) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust.

8. klassi õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Vähemalt 4 eesti või maailmakirjanduse tervikteose lugemine.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.

Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Raamatukogu. Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus ja linnalegendid. Kohanimed folklooris. Eesti kirjanike muuseumid.

Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluuležanrid. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäänud ja vanasõnad. Naljandid ja anekdoodid. Tänapäevafolkloor, selle kogumine ja kogemine. Rahvaluule andmebaasid.

Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Draamateksti temaatika, narratiivi ja poeetika eritlemine. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine.

Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid. Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenarium. Montaaž. Loo, tegelaste ja miljöo kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine. Kirjandus ja visuaalsed kunstid, nt koomiks, graafiline romaan, ühismeediaaluule. Kirjandus ja fotograafia.

Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaani tunnused. Reisikiri ja elulooraamat. Lüürilise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räppluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Mõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, dramaatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.

Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise

põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Eri teoste peategelaste võrdlemine.

Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljö kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikkuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.

Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määratlemine ja seostamine teksti kui tervikuga. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega. Luulekogu lugemine.

Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja draamatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaani tunnused. Reisikiri ja elulooraamat. Lüüriilise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räppluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Mõisted: algriin, arvustus, ballaad, biograafia, draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.

Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Eri teoste peategelaste võrdlemine.

Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljö kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikkuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.

Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määratlemine ja seostamine teksti kui tervikuga. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega. Luulekogu lugemine.

Tekstiloome

Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloome paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.

Suuline väljendusoskus

Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Tüvitekste:

- 1) M.J.Eisen „Raha-augu jutud“
- 2) Fr. Tuglas „Novellid“
- 3) L.Koidula „Säärane mulk“
- 4) E.Borhöhe „Tasuja“
- 5) A.Chistie „Halloweenipidu“
- 6) Antoine De Saint-Exupery „Väike prints“
- 7) G. Orwell „Loomade farm“

8. klassi praktilised tööd

1. ürituste korraldamine ja läbiviimine - õppekäigud, kontserdid, näitused, lavastused jne;
2. eesti keele ja kirjanduse nädala raames korraldatud üritustes osalemine;
3. loomingulised tööd, kontserdiosa ettevalmistamine ja esitamine, kirjandus- või kunstiteose ning filmi ning õppevideo põhjal lühi ümberjutustuse kirjutamine, joonistamine;
4. teatrienduste, kino, muuseumide külastamine;
5. õuesõppe, näituste ekskursioonide korraldamine;
6. kultuuritegelastega kohtumine;
7. dramatiseering (kahekõned, käpiknukud, pildiseeriad);
8. töö huvigruppidega (raamatukogu, kauplus, Noortekeskus jms);
9. eri liiki tekstide kirjutamine;
10. esitluse, plakatite, ettekannete, referaatide, uurimistööde koostamine ja kaitsmine;
11. rühma ja paaristööd;
12. kõne ja väitluse, dialoogi koostamine ning esitamine;
13. rollimängud, näitlemine, etlemine;
14. filmide vaatamine;
15. töö meediatekstidega;
16. kuulamisülesannete täitmine;
17. viktoriinides osalemine;
18. enda luuletuste kirjutamine;
19. ülesannete ja harjutuste, ristsõnade koostamine ja lahendamine;
20. küsimustele vastamine ja arutelude ning liikumispauside läbiviimine;
21. ülesannete koostamine ja lahendamine e-keskkonnas;
22. laulude laulmine.

8. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna füüsilist keskkonda järgmistel viisidel:

1. Ühes klassiruumis, kus õpilased saavad mööblit paindlikult ümber paigutada, soodustamaks liikumisega seotud tegevusi nagu dramatiseeringud, õppemängud ja rühmatöö.
2. Kool võimaldab klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikone, samuti info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ning vastavalt õppekavale ettevalmistatud õppematerjale ja -vahendeid.
3. Kool tagab õpilastele ja õpetajatele turvalise õppekeskkonna nii sise- kui ka välitingimustes.
4. Õppimise keskkond kohandub vastavalt õpetatavatele teemadele ning keeleõpetaja kasutab erinevaid meetodeid.
5. Keele õpetamise ruumides on vastavalt läbivale teemale "rääkivad" seinad, mis sisaldavad piltsõnastikke, reegleid, tähestikke ja muud visuaalset tuge õppimisele.
6. Sõltuvalt õpetaja valikust töötavad õpilased õpikeskustes, kasutades individuaalseks või koostööl põhinevaks tekstiloominguks digikeskkondi.

8. klassi hindamine

Hinnatakse õpitulemuste saavutamist, mis on kooskõlas kooli õppekava üldosa hindamisjuhendi, õppesisu ja -tegevustega ning vastab ainealastele teadmiste, oskuste ja hoiakutele. Hoiakute hindamisel, sealhulgas mõistmise, kujundamise, tähtsustamise ja väärtustamise osas, antakse õpilastele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid nii õppeprotsessi kestel kui ka õppeteema lõpus. Hindamiseks kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat lähenemist, mida väljendatakse nii sõnaliselt, kirjalikult kui ka numbriliselt.

Hindamise käigus arvestatakse õpilaste eelteadmiste ja oskuste taset, ainealaseid teadmisi ning õpiraskusi, et paremini kavandada järgnevaid õpikogemusi ja õpetamisstrateegiaid.

Õpilastele tagatakse õigus saada teavet hindamise korralduse ja väljapandud hinnete kohta õpetajalt ning teadmine, et kõik hinded või hinnangud mõjutavad kokkuvõtva hinde väljapanemist.

Tervikteose käsitlemisel (lugemis- ja analüüsiprotsessid) on suunav ja toetav hindamine. Eesmärgini jõudmist toetavad arutlused. Kirjaliku arutluse, milles õpilane analüüsib suunavate küsimuste abil teoses käsitletud teemasid ja probleeme. Lugemispäevik, kuhu õpilane märgib lühidalt loo põhisündmused, kirjutab tegelaste iseloomustused, vahendab oma elamusi ja mõtteid, nopib teosest tsitaate jm. Teose erinevate osade dramatiseerimine. Kirjanduslike kohtuprotsesside korraldamine, kus õpilased väitlevad teose tegelase rollis teoses esinenud probleemide (konfliktide, dilemmade) üle.

Suuline vestlus või arutelu (ka rühmas), kirjalikud vastused analüüsi- ja tõlgendusküsimustele, sooritusülesanded (nt etlemine, esitlus), lugemispäevik, alustekstipõhised loovülesanded, lugemisega seotud õpimapp jm.

Ülesannete eri etappide hindamine: loetud teksti põhjal küsimustele vastamist ja nende üle arutlemist, tööd eri žanris tekstidega (nt kindlate žanrielementide tuvastamist ja nende kasutamist tekstiloomes, žanritunnuste vahetamist ja nüüdisajastamist), raporti kirjutamist kultuuriüritusel osalemise kohta, teemaalbumi koostamist, muistendi ja muinasjutu kirjutamist ja ettekandmist, kodukandi pärimusest või mõnest tänapäeva folkloorižanrist lühiuurimuse või referaadi koostamist.

9. klassi kirjanduse õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- 2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- 6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 8) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- 9) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 10) teeb kokkuvõtte teose süžees, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 11) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 12) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- 13) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor ja kordus tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 14) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 15) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 16) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 17) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 18) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 19) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 20) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

9. klassi kirjanduse õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Kirjandustundides keskendutakse nii eesti kui ka maailmakirjandusest pärit tervikteoste lugemisele, hõlmates vähemalt kaksteist erinevat teost. Lisaks tervikteoste loetakse ka tekstikatkendeid, mis toetavad õppekava käsitletavaid teemasid ja aitavad arendada üld- ja valdkonnapädevusi.

Õpilased leiavad või saavad soovitusi õpetajalt vastavalt nende vanusele ja huvidele. Igal õpilasel on võimalus iseseisvalt lugeda ühte tervikteost ja tutvustada seda klassikaaslastele, arutades autori, teose teemade, probleemide ning poetikaga seotud aspekte ning võrreldes neid teiste teostega. Samuti jagatakse lugemissoovitusi klassikaaslastele ning julgustatakse neid iseseisvalt lugema ka väljaspool tunde.

Lugemisoskuse arendamiseks õpetatakse erinevaid lugemisstrateegiaid, nagu ülelibisev ja süvenenud lugemine, eesmärgistatud lugemine ning erinevate lugemistehnikate kasutamine. Õpilased õpivad analüüsima oma lugemisoskusi ja hindama neid, samuti õpivad nad välja tundma teksti erinevaid eesmärke ning täitma eri tüüpi lugemisülesandeid, sealhulgas kriitilist lugemist ja tundmatute sõnade tähenduse väljaselgitamist.

Õpilased kasutavad kooli ja linnaraamatukogude teenuseid. Loevad digiraamatuid. Õpilane on teadlik autoriõigustest ning plagiaadist. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Kirjandusteadmiste täiendamiseks julgustatakse kasutama erinevaid allikaid ja keskkondi.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Pärimuskultuuri ja rahvaluule teemadel õpetatakse tundma erinevaid tavasid, kombeid, folkloorižanre ja -žanrite tunnuseid ning tähtsamaid mõisteid selles valdkonnas. Samuti tutvutakse kirjandusteoste dramatiseeringute ja ekraniseeringutega ning õpitakse neid võrdlema ja analüüsima.

Ilukirjanduse põhiliike ja žanreid õpetatakse eristama ning õpilased omandavad oluliste mõistete, näiteks algriimi, ballaadi ja tragöödia tähenduse; teksti analüüsi ja tõlgendamist. Oskusi arendatakse mitmetähenduslikkuse mõistmise, küsimuste koostamise ja tekstipõhiste arutelude kaudu.

Mõisted: algriim, arvustus, ballaad, draama, dramaatika, eepika, eepos, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, novell, parallelism, regivärss, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Õpilased õpivad ka kirjanduslike tegelaste analüüsimist ja sündmuste toimumise aja ning koha määramist, samuti tekstilooe oskusi erinevates žanrites ja suulise väljendusoskuse arendamist. Lisaks tutvutakse oluliste autorite ja teostega, pidades silmas kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust ning soovitatatakse rohkesti eesti väärtkirjandust.

Tekstilooe on oluline oskus, mis võimaldab õpilastel väljendada oma mõtteid, tundeid ja kujutlusvõimet erinevates žanrites ja vormides.

Mõned võimalused tekstilooeks:

Omaloomingulised tööd: Kirjutades omaloomingulist teksti, võivad õpilased väljendada oma ideid ja fantaasiat läbi erinevate žanrite nagu luule, proosa, draama või isegi koomiks.

Kirjeldav ja jutustav laad: Õpilased suudavad kirjeldada detaile, luua atmosfääri ja viia lugeja või kuulaja loo sisse, olgu selleks siis lüüriline luuletus, haarav jutustus või kaasahaarav näidend.

Paaris- ja rühmatöö: Tekstilooe võib olla ka koostööprojekt, kus mitu inimest töötavad koos, et luua midagi uut ja originaalset.

Alustekstile tuginev kirjutamine: Tekstilooe võib põhineda ka olemasolevatel tekstidel, olgu selleks siis mõne teise autori töö või enda varasem loome.

Arutlev tekst: Tekstiloome hõlmab ka arutleva teksti kirjutamist, kus väljendame oma seisukohti, põhjendame neid ning pakume välja argumente ja vastuväiteid.

Arvustuste kirjutamine: Arvustuste kirjutamine võimaldab meil analüüsida ja hinnata erinevaid kunstiteoseid nagu kirjandus, filmid või lavastused ning jagada oma arvamust teistega.

Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine: Tekstiloome hõlmab ka oskust sõnastada selgelt oma seisukohti, neid põhjendada ja vajadusel ka teiste vastuväiteid ümber lükata.

Väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidetega: Oluline osa tekstiloome oskusest on võime toetada oma väiteid ja seisukohti näidetega oma kogemusest või tekstinäidetest.

Suuline väljendusoskus on samuti oluline, eriti kui soovime oma tekste esitada või teistega jagada.

Luule-, proosa- või draamateksti esitamine: Suuline esitus võimaldab anda oma tekstidele elu ja emotsiooni, olgu selleks siis luuletuse või näidendi ette lugemine.

Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine: Enne esinemist on oluline mõista, millist sõnumit soovib autor edastada ja valmistuda selleks ette, olgu selleks siis teksti õppimine või ettekande struktuuri planeerimine.

Tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine: Esitusega kaasnevad mitmed kõnelemise aspektid nagu tempo, hääle tugevus ja intonatsioon, mis aitavad edastada teksti emotsionaalset varjundit ja rõhku.

Diktsiooni jälgimine: Selge diktsioon on oluline, et teksti sõnum jõuaks kuulajani arusaadavalt ja selgelt.

Aktiivne ja tõhus kuulamine: Kuulamine on oluline oskus nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, aidates õpilastel mõista teiste loodud teksti või sõnumit ja reageerida sellele asjakohaselt. Autoreid ja teoseid valides tuleb arvestada kultuuri järjepidevusega ning ea eripäraga, soovitades eesti väärtkirjandust ja teoseid, mis on olulised meie kultuurile ja identiteedile.

Tüvitekste:

- 1) A.Kitzberg „Kauka jumal“
- 2) K.Reimus „Eilset pole olemas“
- 3) J.Liiv „Vari“
- 4) A.Kitzberg „Libahunt“
- 5) A.Kivirähk „Rehepapp,“
- 6) Tangsoo „Hanejaht“
- 7) A.H.Tammsaare „Kõrboja peremees“
- 8) E.Vilde „Pisuhänd“

Luule:

A. Ehin, K. Ehin, A. Alavainu, E. Enno, L. Koidula, Juhan Liiv, A.Tints., L. Ojamaa, K. J. Peterson, G. Suits, A. Alliksaar, M. Under, H. Visnapuu, W. Shakespeare, A.Sang, B.Alver, P.-E. Rummo, D. Kareva, M.Konula, M. Pärtna, H.Runnel T. Tasuja, A. Teede, L. Tungal, J. Viiding, A.Siig jt; valik sonette, ballaade ja oode; luule lauludes.

Proosa:

Eesti kirjandus: K. Ehin, "Paleontoloogi päevaraamat"; A. Kivirähk, "Ivan Orava mälestused", K. J. J. Liiv, "Vari"; F. Tuglase novelle, P. Vallak "Hirm"; A. Gailit "Toomas Nipernaadi"; K. Ristikivi "Õunapuu"; S. Henno "Mina olin siin: esimene arest"; A. H. Tammsaare "Tõde ja õigus" I. osa; J. Kross "Wikmani poisid"

Maailmakirjandus: E. A. Poe' novelle; E. M. Remarque "Läänerindel muutusteta"; reisi- ja elulooraamat eesti ja/või maailmakirjandusest.

Näitekirjandus:

A. Kitzberg, "Kauka jumal"; A. Kivirähk, "Kevadine Luts", "Vombat"; L. Koidula, "Säärane mulk"; U. Lennuk, "Paunvere poiste igavene kevade"; S. Nurklik, "Kas ma olen nüüd elus"; M. Ulman, "Võluõunad ehk Naeru kätte võib surra"; vm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste (nt Siberi ja Põhja-Ameerika põlisrahvaste) muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised kunstmuistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäevafolkloori vm.

9. klassi praktilised tööd

- 1) erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine;
- 2) paaris- või rühmatöö: postri või esitluse koostamine valitud teema kohta;
- 3) kuulamisülesannete täitmine;
- 4) loovtegevus (muistendi loomine, mõtteskeemide, plakatite jne koostamine);
- 5) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest;
- 6) analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- 7) selgitab ja kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 8) eristab ilukirjanduse põhiliike, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 9) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- 10) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- 11) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 12) teeb kokkuvõtte teose süžees, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 13) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 15) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 16) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 17) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 18) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 19) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 20) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 21) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;

22) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

9. klassi füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna füüsilist keskkonda järgmistel viisidel:

- 1) Ühes klassiruumis, kus õpilased saavad mööblit paindlikult ümber paigutada, soodustamaks liikumisega seotud tegevusi nagu dramatiseeringud, õppemängud ja rühmatöö.
- 2) Kool võimaldab klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikone, samuti info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ning vastavalt õppekavale ettevalmistatud õppematerjale ja -vahendeid.
- 3) Kool tagab õpilastele ja õpetajatele turvalise õppekeskkonna nii sise- kui ka välitingimustes;
- 4) Õppimise keskkond kohandub vastavalt õpetatavatele teemadele ning keeleõpetaja kasutab erinevaid meetodeid, sealhulgas aktiivseid tegevusi, ülesandeid ja illustreerimisi, et edastada õppematerjali õpilastele.
- 5) Keele õpetamise ruumides on vastavalt läbitvale teemale "räägivad" seinad, mis sisaldavad piltsõnastikke, reegleid, tähestikke ja muud visuaalset tuge õppimisele.
- 6) Sõltuvalt õpetaja valikust töötavad õpilased õpikeskustes, kasutades individuaalseks või koostööl põhinevaks tekstiloominguks sarnast Google Docsi tüüpi programmi, kus õpetaja annab juhiseid ja vajadusel on saadaval e-juhendid.
- 7) Õpilased kasutavad õpetaja poolt valmistatud eakohaseid õppematerjale;
- 8) Õpetaja kasutab kirjanduse tundides arusaadavat sihtkeelt ja julgustab neid tunnis kaasa mõtlema äratades sellega õpilaste huvi õppimise vastu.

9. klassi hindamine

Õpilaste kirjanduse õppe edukuse eelhindamine toimub kolm nädalat enne trimestri hinnete väljapanekut. Kokkuvõttev hindamine toimub õppeperioodi lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutamist.

Hindamisel töötatakse ühiselt välja hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilaste keelelist arengut.

Tunnikontrollide kuupäevad fikseeritakse vastavas graafikus.

Kontrolltööd ja tunnikontrolli saab parandatakse hindamisjuhendis vastu võetud tingimustel.

Kui õpilane kasutab kontrolltöö või tunnikontrolli ajal lubamatut kõrvalise abi, saab õpilane hinde „nõrk“.

Kui õpilasel on kodutöö tegemata või õppimata saab ta hindeks puudulikku hinde ehk “0”, mida peab järgnevas tunnis ära parandama.

9. klassis hinnatakse teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist, teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja või kaasõpilane keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustada töö välimust ja sisu.

Luuletuse esitamisel hinnatakse ilmekust (esitaja loeb ilmekalt, pausid on õiges kohas), esinemiskultuuri (hääletoon, kehakeel, kontakt kuulajatega), esitust (luuletus esitatakse peast ilma kellegi abita), selgust (esitaja hääldab sõnu arusaadavalt ja õigesti)

Kõne ehk muu suulise vastuse esitamise kriteeriumid on kõne ülesehitus (sissejuhatus, arendus ja kokkuvõte), argumenteerimine (teemakohasus, sisukus), teemakohane sõnavara ja ühtne stiil, ajast kinnipidamine, kuulajate kaasamine esitusse (silmside, tagasiside saamine).

Õpitud sõnade kontrolli hindamiskriteeriumid on sõnad on õpitud selgeks, õpitud sõnade tähendused seletatakse, õpitud sõnu kasutatakse lauses, kasutatakse õigeid sõnavorme, sõnad kirjutatakse/hääldatakse õigesti.

Teksti või kirjaniku eluloo jutustamise kriteeriumid on järgmised: jutustus on teemakohane ja sorav, jutt on kõigile arusaadav ja korrektne, sisaldab täpseid fakte, põhjendamiseks tuuakse konkreetseid näiteid tekstist, lausekonstruktsioonid on eakohased, lausekonstruktsioonid on grammatiliselt õiged.

Kirjalik

Kirjandite kirjutamisel hinnatakse kirjandi pikkust (200 sõna), sisu ja ülesehitust, mis hõlmab enda alla pealkirja ja sissejuhatus, teemaarendust (alusteksti kasutamist, argumentatsiooni), lõppsõna; lausestus ja sõnavalik (sõnavalik ja lausemoodustus-ühildumine, sõnajärg, rektsioon) ja õigekirja (kirjavahemärgistus- koma, jutumärgid, sidekriipsud, koolon, lause lõpumärgid). Samuti hinnatakse õigekirja ning vormimoodustust (algustäht, kokku- ja lahkukirjutamine, hääliku ortograafia, käänamine-pööramine); liigendust ja vormistust. Kui õpilasel esinevad kirjandis kordusvead, siis loetakse neid üheks veaks.

9.klass – (arutlev lühikirjand, essee) 200 sõna, 0-2 erilaadi viga, siis kirjandi sisu eest pannakse „20 punkti“, samas tekst vastab teemale, on üldistusjõuline ja isikupärane, mõtted on esitatud selgelt ja veenvalt

Õigekirja eest võib saada „10 punkti“, siis kui tekstis on 0-2 erilaadi viga, samalaadseid vigu hindame üheks veaks (ühes sõnas esinevad eri tüüpi õigekeelsusvead; samas sõnas või morfoloogilises vormis korduvad vead)

Sõnavara ja stiili eest „5 punkti“, kui sõnavara on ulatuslik ja lauseehitus mitmekülgne, tekstis on 0-1 stiiliviga.

Ülesehituse eest „5 punkti“, siis kui tekst on liigendatud tervik, ülesehitus on loogiline ja sidus.

Kohustuslikku ilukirjanduse lugemiskontroll toimub kirjalikult.

Esitluse vormistamine

Tiitelleht on kujundatud nõuete kohaselt, esitlus vastab teemale, sisu on põhjalik ja esitatud informatsioon on õige ja korrektne. Kujundus on ühesugune, tausta ja teksti värvid on hästi eristatavad ja tekst hästi loetav. On lisatud materjalide loend, mis vastavalt nõuetele. Õpilane on kasutanud nõutavat keelelist struktuuri, Väljendusvahendid on täpsed ja diferentseeritud, õpilane on kasutanud mitmekesist sõnavara ning väljendeid. Vead esinevad harva, ei sega esitluse mõistmist.

Kujundav hindamine

Õpilaste suulisi ja kirjalikke vastuseid hinnatakse vastavalt õpilaste võimetele.

Kokkuvõttev hindamine

Õpilase trimestri hinne kujuneb saadud hinnetest, aastahinne kujuneb kolme trimestri hinnetest. Õpilase hindelisele tööle antakse suuline ja/või kirjalik hinnang ning sellest kujuneb välja hinne numbrilises ekvivalendis. Teadmisi ja oskusi hinnatakse viie palli süsteemis.

1.12.1 LISA Valikaine

4. klass

Ainevaldkond: Keel ja kirjandus

Valikaine nimetus: Kõne arendamine

Valdkonnasisene lõiming

Aine "**Kõne arendamine**" on valikaine ja samas ka sidusaineks erinevate ainevaldkondade vahel. Õpilaste eesti keele arengu toetamisel on Narvas oluline roll koolikeskkonnal, mida mõjutab igapäevane suhtlemine õpetajatega ning õpilaste endi vahel.

Teemad, mida lõimitakse järgmiste ainetega on: kunst (kõnearenduspildid, erinevate situatsioonide kõrvutamine piltide alusel), keelelised erisused (fraasid, laused, sõnad mõtete, tunnete, soovide, kõne mudelid jms väljendamiseks), mäng (keeleõppe- ja kõnemänge), laulud, rahvaluule (metafoorid, aforismid), meedia (erinevad meediatekstitid), ajalugu ja sotsiolingvistika.

Kõnearendus on kogu õpetamist- õppimist läbiv ja lõimiv protsess. Kõnearenduses peetakse silmas sõnade hääldamist, sõnavara laiendamist, grammatika ning lugemise ja kirjutamise käsitlemist, mis on samuti aine lõimumine.

Ainevaldkonna kirjeldus

Kursuse maht ja õppekorraldus: 70 tundi-2 tundi nädalas; kontakttunnid, grupitööd, kõnemängud, töö piltidega.

Õpetamise aeg: õppeaasta

Valikaine eesmärgid: Valikaine "Kõne arendamise" eesmärkideks on õpetada õpilastele keelevahendite kasutamist kõnes erinevates olukordades ja eesmärkidel, sealhulgas suhtlemisel, teadmiste omandamisel ning enda ja teiste tegevuse reguleerimisel ja planeerimisel kõne abil. Samuti juhendatakse neid kasutama veidi keerulisemaid keelevahendeid, toetudes õpetaja suunamisele ja/või abile.

Oluline on ka sõnavara arendamine, mis on vajalik igas ainetunnis, kuna ainete mõistmiseks on oluline tunda mõisteid ja neid valdkonnaspetsiifilisi sõnu, millega neid mõisteid tähistatakse.

Eesmärgiks on ka pädevuste arendamine, rõhuasetusega praktilisel keelekasutusel erinevates suhtlusolukordades, toetudes vajadusel ka teoreetilistele teadmistele. Oluline on suhtluspädevuse edendamine, mis hõlmab sõnavarapädevust, lugemisoskust ning sotsiolingvistilist pädevust.

Valikaine keskendub suulise eneseväljenduse arendamisele. Õpitakse oma mõtteid selgemalt väljendama, suulises keelekasutuses kasutama sobivat sõnavara, lausemalle.

Õpilaste eneseväljenduse juhendamine suuliselt ja kirjalikult.

Valikaine õpitulemused

Õpilane:

- 1) hääldab sõnu õigesti, selgelt ning arusaadavalt;
- 2) väärtustab senisest enam kõnelemist kui suhtlemist;
- 3) laiendab keelelist sõnavara;
- 4) vestleb spontaanselt ja ladusalt konkreetsemal teemal;
- 5) selgitab oma seisukohti ning kaalub kõnealuste teemade käsitlemisel nende tugevaid ja nõrku külgi;
- 6) kasutab funktsionaalseid väljendeid ja keelendeid oma mõtete edastamisel;
- 7) tähtsustab kõne funktsioone: suhtlemine, info edastamine ja mõjutamine ning emotsionaalseid vahendeid, nagu hääle tugevus, tempo, hääletoon, miimika ja žestid;
- 8) osaleb kõne- ja keeleõppe mängudes;
- 9) oskab peast laulda paar lastelaulu;
- 10) suudab edasi anda alusteksti sisu ning välja tuua teksti eesmärgi;
- 11) mõistab tuntumaid metafoore ja aforisme ning suudab neid kasutada enda kõnes;
- 12) teeb vahet meediateksti ja ilukirjandusteksti vahel;
- 13) tunneb meediateksti ja ilukirjandusteksti eesmärgi ja iseärasusi;
- 14) eristab ilukirjandusteksti meediatekstist;
- 15) oskab leida infot käsitletavate teemade kohta kirjandusest ja internetiallikatest;
- 16) on saanud praktilise tegevuse kogemuse, mille abil ta oskab paremini ning mõtestatult avaldada enda arvamust.

Valikaine sisu (põhiteemad):

Kuulamine:

- 1) Aktiivne osalemine kuulamisel ja mõistmisel.
- 2) Arvamuse kujundamine kuuldust.
- 3) Kuulamine erinevatel eesmärkidel nagu õppimine, nauding, või veenmine.
- 4) Klassikaaslase, õpetaja jutu kuulamine.

Rääkimine:

- 1) Õigete keeletarindite kasutamine vestlustes.
- 2) Küsimuste esitamine ja vastamine.
- 3) Huvi väljendamine kuulatava suhtes, arvamuse avaldamine ja selle argumenteeritud põhjendamine, tunnete ja suhtumise väljendamine, kuulaja veenmine;
- 4) Keele kasutamine erinevatel eesmärkidel nagu küsimuste esitamine, argumenteerimine, kokkuvõtte tegemine.
- 5) Kujundliku keele mõistmine ja kasutamine, näiteks metafooride kasutamine.
- 6) Osalemine rühmaaruteludes ja teiste juhendamine.
- 7) Oma ideede kokkuvõtmine ning info esitamine oma sõnadega.
- 8) Arutlus erinevatel teemadel, nagu meelelahutus (nt film ja näitekunst), keskkond, ajalugu, huvitavad faktid, kooli- ja igapäevaelu, puhkus, aastaaiad jne
- 9) Kõnearenduspiltide põhjal jutu koostamine, pildi kirjeldus(kahe pildi või foto omavaheline võrdlemine, sarnasuste ja erinevuste leidmine ning seoste loomine pildil nähtu ja iseenda kogetu vahel).
- 10) Enda pildi kirjeldamine
- 11) Veaohlike sõnade õppimine ja mõistmine, kasutamine kõnes (nt järele või järgi; vahel, vahest, vast jne)

Lugemine:

- 1) Lugemine erinevatel eesmärkidel.
- 2) Sujuv ja vigadeta klassiraamatute lugemine.
- 3) Eelnevate teadmiste rakendamine uue materjali mõistmisel.
- 4) Kirjalike juhiste järgimine ja märkmete tegemine.
- 5) Seoste loomine erinevate ainetega.
- 6) Uute sõnade tähenduste õppimine sünonüümide abil.

- 7) Autori kavatsuste ja kirjutamisstiili mõistmine.
- 8) Erinevat tüüpi tekstide, nagu ilukirjandus, aimekirjandus ja luule, lugemine ja mõistmine.
- 9) Järelduste tegemine tekstidest ja nende parafraseerimine.
- 10) Pildisarjale enda lõpu ette lugemine.

Kirjutamine:

- 1) Lühijuttude ja selgituste kirjutamine mitmel lõigul ühe teema kohta.
- 2) Jutu täiendamine sobivate sõnadega
- 3) Kirja kirjutamine, hõlmates kirja ülesehitust: sissejuhatust, keskosa ja lõppu.
- 4) Pildi joonistamine ja pildisarja täiendamine.
- 5) Pildisarjale uue lõpu kirjutamine.
- 6) Kirjutamine põhiteema ümber.
- 7) Grammatika, kirjavahemärkide ja õigekirja toimetamine enda loodud tekstide põhjal.

Hindamine:

Valikaines “Kõne arendamine” hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpilasele antakse teada, mida ja millal hinnatakse ning milliseid hindamisvahendeid kasutatakse. Õpilane teab, et kõik hinnangud on aluseks kokkuvõtva hinnangu väljapanemisel. Kõikide praktiliste tööde toimumise aja annab õpetaja varakult teada.

Õpilast hinnatakse ümberjutustuse, jutustuse, arutlust käsitletaval teemadel, kirjelduse, sõnavara omandamise, töö tekstiga, lühitöö, testi, harjutuste, ülesande tegemise, suulise küsitluse, jutustuse, ümberjutustuse, graafikute lugemise, analüüsi jne põhjal.

Valikaine kursusel pannakse hinnangu A (arvestatud), kui töö on sooritatud miinimum 50%. Õpilane peab trimestris saama vähemalt kolm positiivset hinnangut õpetaja poolt, millest kujuneb ka trimestri kokkuvõtlik hinnang ning aastahinne.

Teistel juhtudel saab õpilane MA (mittearvestatud), mida saab parandada hiljemalt üks nädal enne trimestri lõppu.

MA (mittearvestatud) hinnangu saab õpilane parandada õpetaja poolt teavitatud hinnete parandamise ajal lähtuvalt töö sisust.

Õppematerjalid:

- 1) E.Hiie “Mõttele ja jutustada”
- 2) Toom Õunapuu “Tule eile meile!”
- 3) Kristel Lempu “Kääks!”
- 4) Leelo Kingisepp, Piret Kärtner “Mängime ja keel saab selgeks!”
- 5) Katrin Saks “Mänge võõrkeeletundideks”

1.12.2. LISA 5. klass valikaine

Ainevaldkond: Keel ja kirjandus

Valikaine nimetus: Pärimuskultuur

Valdkonnasisene lõiming

Aine „Pärimuskultuur“ on valikaine ja samas ka sidusaineks erinevate ainevaldkondade vahel.

Teemad, mida on soovitatav lõimida järgmiste ainetega: kohalugu (ajalugu, loodusained), keelelised erisused (emakeel), kohalik kirjanduslugu (kirjandus), folkloorised teemad ja tegevused (kirjandus, muusika, kunsti- ja tööõpetus, kehaline kasvatus, inimeseõpetus). Üheks lõiminguks võib olla ka kooli kalenderplaan, mille toel tähistab kogu koolipere ühisel kokkuleppel valitud tähtpäevi.

Ainevaldkonna kirjeldus

Valikaine maht ja õppekorraldus: 70 tundi- 2 tundi nädalas; kontakttunnid, iseseisvad tööd, grupitööd, kodukandi muuseumi ja kunstigalerii, raamatukogu jne külastamine

Õpetamise aeg: õppeaasta

Valikaine eesmärgid: Aine „Pärimuskultuur“ ülesandeks on toetada õpilase isiksuseks kujunemist, aidates tal orienteeruda tänapäeva kultuurilises mitmekesisuses. Aine suunab õpilasi mõistma pärimuskultuuri tähendust tänapäeva ühiskonnas. Õpilane oskab kursuse läbimise järel mõtestada ja analüüsida omaenda seost pärimuskultuuriga ning julgeb olla tema ise.

Valikaine „Pärimuskultuur“ õppimine aitab õpilasel teadvustada kultuuri järjepidevust ning märgata ja kogeda pärimuskultuuri erinevaid ilminguid tänapäeval. Aine „Pärimuskultuur“ on õpilasele toeks tema identiteedi kujunemisel. Oluline on aidata õpilasel tema eelteadmistest, võimetest ja huvidest lähtuvalt iseseisvalt mõtestada enda tähtsust traditsioonide kandja ja loojana. Pärimuse tundma õppimise abil õpib ta mõistma, kui olulised on traditsioonid nii üksikisiku kui riigi ja rahva elus. Oma pere, suguvõsa ja kodukandi ajaloost lähtuvad teadmised suurendavad vastutustunnet oma lähedaste ja kodupaiga suhtes ning aitavad kaasa kodanikutunde tekkimisele. Oluline on õppida tundma nii paikkondlikku kui kogu Eesti vaimset ja ainelist pärandit.

Valikaine õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab arutleda traditsioonide ja tavade üle nii üksikisiku kui ka ühiskonna elus;
- 2) tunneb tähtsamaid vaimse ja ainelise pärimuse liike; teab pärimuse tunnuseid ning oskab märgata ja määratleda pärimuskultuuri enda ümber;
- 3) väärtustab kodukandi pärimust;
- 4) tunneb oma päritolu ning oskab arutleda pere ja suguvõsa näidete abiga põlvkondlike väärtushinnangute ning rollimuutuste üle;
- 5) peab lugu loodussõbralikest eluviisidest ja järgib sellist eluhoiakut igapäevases elukorralduses;
- 6) oskab leida infot pärimuskultuuriga seotud teemade kohta kirjandusest ja internetiallikatest;
- 7) on saanud praktilise tegevuse kogemuse, mille abil ta oskab paremini mõtestada pärimuskultuuri ja tajuda selle järjepidevust;
- 8) oskab peast laulda paar rahvalaulu.

Valikaine sisu (kirjeldus):

Valikaine „Pärimuskultuur“ õppimine aitab õpilasel teadvustada kultuuri järjepidevust ning märgata ja kogeda pärimuskultuuri erinevaid ilminguid tänapäeval. Aine „Pärimuskultuur“ on õpilasele toeks tema identiteedi kujunemisel. Oluline on aidata õpilasel tema eelteadmistest, võimetest ja huvidest lähtuvalt iseseisvalt mõtestada enda tähtsust traditsioonide kandja ja loojana. Pärimuse tundma õppimise abil õpib ta mõistma, kui olulised on traditsioonid nii üksikisiku kui riigi ja rahva elus. Oma pere, suguvõsa ja kodukandi ajaloost lähtuvad teadmised suurendavad vastutustunnet oma lähedaste ja kodupaiga suhtes ning aitavad kaasa kodanikutunde tekkimisele. Oluline on õppida tundma nii paikkondlikku kui kogu Eesti vaimset ja ainelist pärandit.

Hindamine:

Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sealhulgas esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Õpetaja tagasisidestab õpilasele õpitegevust, kasutades kujundava hindamise võtteid.

Valikaines „Pärimuskultuur“ hinnatakse õpilase:

- 1) oskust arutleda, vaimse ja ainelise pärimuse liikide tundmist;
- 2) pärimuse kui ka kodukandi tunnuste teadmist;
- 3) jutustamist ja kirjutamist oma suguvõsast ja selle päritolust, loodussõbralikest eluviisidest;
- 4) esitluse loomist pärimuskultuuriga seotud teemade kohta kirjandusest ja internetiallikatest;
- 5) peast paari rahvalaulu tundmist.

Niisiis valikaines „Pärimuskultuur“ hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu,
- 3) tekstiloomet,
- 4) tekstide õigekeelsust

Valikaine kursusel pannakse hinnangu A (arvestatud), kui töö on sooritatud miinimum 50%. Õpilane peab trimestris saama vähemalt kolm positiivset hinnangut õpetaja poolt, millest kujuneb ka trimestri kokkuvõtlik ning aastahinne.

Teistel juhtudel saab õpilane MA (mittearvestatud), mida saab parandada hiljemalt üks nädal enne trimestri lõppu.

MA (mittearvestatud) hinnangu saab õpilane parandada õpetaja poolt teavitatud hinnete parandamise ajal lähtuvalt töö sisust.

Õppematerjalid:

Kogutav õpimapp

Kirjandus (soovituslik kirjandus)

Kultuuripärand ja rahvakultuur: <http://www.rahvakultuur.ee/>

Perepärimus: <http://www.folklore.ee/ri/folkte/pere/pere.htm>

Eelmiste põlvkondade tegutsemise jäljed maastikul – see on meie tänane pärandkultuur: <https://www.rmk.ee/metsa-majandamine/parandkultuur>

Folkloor: <http://www.folkloorinoukogu.ee/>

<http://www.folklore.ee/ri/folkte/>

<http://www.eloliiv.ee/parimus>

<http://www.folklore.ee/pubte/muina/antoloogia/jutud.html>

1.12.3. LISA

8. klassi valikaine

Ainevaldkond: Keel ja kirjandus

Valikaine nimetus: “Eesti keele grammatika”

Valdkonnasisene lõiming

Ainevaldkonna kirjeldus

Eesti peredest pärit lapsed teadmatult puutuvad kokku eesti keele grammatikaga juba varakult, kuid Narva Vanalinna Põhikoolis on olukord teistsugune, kuna enamik õpilasi tulevad muukeelsetest peredest. See toob kaasa olukorra, kus eesti keele grammatika mõistmine ja omandamine võtab neil rohkem aega ning nõuab põhjalikumat lähenemist arusaamise saavutamiseks. Seetõttu pakutakse 8. klassis valikainena "Eesti keele grammatikat", et õpilased saaksid parema arusaamise õigekirjast ning oskaksid seda veatult kasutada nii kõnes kui ka kirjas.

Valikaine maht ja õppekorraldus: 35 tundi- 1 tund nädalas; kontakttunnid, iseseisvad tööd, grupitööd, individuaalsed tööd

Õpetamise aeg: õppeaasta

Valikaine eesmärgid: Korrata, kinnistada, põhjalikumalt käsitleda põhikooli õppekavas antud grammatikateemasid. Rakendada neid teadmisi erinevate tekstide ja harjutuste abil. Kasutada oma teadmisi nii kirjalikus kui suulises kõnes.

Valikaine õpitulemused Valikaine õpitulemused ühtivad põhikooli riikliku õppekava vastava ainevaldkonna kohustuslike grammatikateemade õpitulemustega

Valikaine sisu (põhiteemad):

- 1) Õigekirja kordamine (häälikuühendi õigekiri, tuletised jne)
- 2) Ma- ja da-tegumoe kasutamine
- 3) Tegusõna põhivormide kirjutamine (isikuline, umbisikuline tegumood; käskiv, tingiv, kaudne kõneviis)
- 4) Tegusõna mittepöördelised vormid (oleviku ja mineviku kesksõna)
- 5) Veaohtlikud käänd ja pöörsõnad
- 6) Käändsõnade käänamine (ainsuses ja mitmuses)
- 7) Mitmuse omastava ja osastava käände moodustamine
- 8) Käänete funktsioonid
- 9) Ees- ja järelliited

Hindamine:

Keeleõppes on oluline erinevate kirjalike tekstide analüüsimine, kuna kirjalik väljendusoskus on peamine viis keeleoskuse hindamisel. Õigekirja korrektsust ja teadlikke keelevalikuid hinnatakse tavaliselt osana tekstiloomes protsessist, võttes arvesse teksti tüüpi ja kirjutamise eesmärki.

"Eesti keele grammatika" valikaines hinnatakse õpilaste teadmisi käsitletavast teemast ja nende oskust rakendada neid teadmisi suulistes vastustes ja kirjalikes töödes, samuti teksti loomise ja õigekeelsuse valdkonnas.

Valikaine kursusel antakse hinnang "A" (arvestatud), kui õpilane on sooritanud töö vähemalt 50% ulatuses. Õpilane peab trimestri jooksul saama vähemalt kolm positiivset hinnangut õpetajalt, mis kujunevad ka kokkuvõtlikuks ja aastahindeks.

"MA" (mittearvestatud) hinnangut on võimalik parandada õpetaja poolt määratud parandamise ajal, lähtudes töö sisust.

Õppematerjalid:

Õpetaja poolt välja töötatud grammatika teemalised töölehed, esitlused, grammatikaharjutused ja teoreetiline osa:

<https://www.taskutark.ee/>

<https://kahoot.com/>

<https://quizizz.com/>